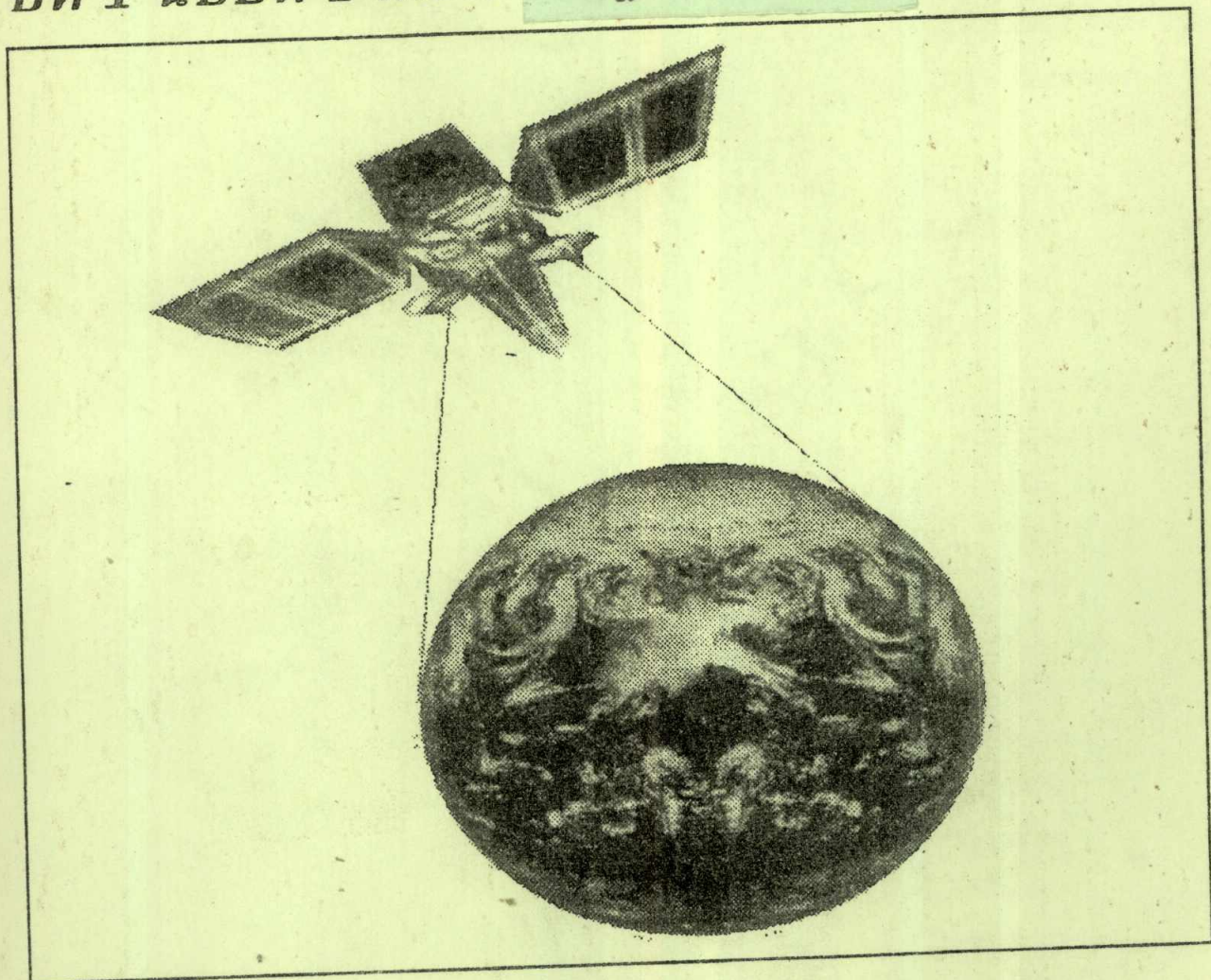

ISSN 0859-0745

สารนิเทศ

สำนักวิทยบริการและ
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือน กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2537

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

สารบัญเทศ

สำนักวิทยบริการและ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ.เมือง จ.มหาสารคาม 44000

☎ (043) 723523, 723524

FAX.(043) 721769

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเอกสารประชาสัมพันธ์ของสำนักวิทยบริการ
และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

2. เพื่อแลกเปลี่ยนวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องระหว่าง
เพื่อนร่วมวิชาชีพ

กำหนดออก ราย 2 เดือน

ที่ปรึกษา

ศ.ดร.เจี๊ยงลักษณ์ บุณยะกาญจน

อาจารย์เจียมศักดิ์ ชูปวา

ผศ.รัถพร ชังธาดา

อาจารย์ประจักษ์ กือเจริญ

บรรณาธิการ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ

กองบรรณาธิการ

นางสาวพรพิมล คุณสิทธิ์

นายวิรัตน์ พงษ์ศิริ

นายอารยะ เสนาคณะ

นางสาวกรรณิการ์ ศรีวาปี

นางสาวฉวีวรรณ ไหม่คามิ

นางสาวรุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์

นางวาสนา อนุวาร

นางสาวรุ่งฤดี ภูขมศรี

นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง

นางสาวตรุณี ทองดา

นายแทน นิมิตร

ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริการ

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

บทความ

บทความและข่าวภาควิชาฯ

ออกแบบ/ รูปเล่ม

ประสานงานทั่วไป/ แจกจ่าย

ข่าวสำนักฯ

เก็บตก

เก็บตก

เก็บตก

พิมพ์

พิมพ์

อัดสำเนา

สารบัญ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - สิงหาคม 2537

ISSN 0859-0745

ในฉบับ	หน้า
บรรณาธิการแถลง	1
ข่าว	
ข่าวจากสำนักวิทยบริการ	2
ข่าวจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์	11
บทความ	
การบริหารแหล่งสารสนเทศยุคการยกเครื่ององค์กร (Re-engineering) โดย ศ.ดร.ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน	14
การแก้ปัญหาความจำกัดของแหล่งความรู้ในการศึกษาค้นคว้า ระดับอุดมศึกษาโดยใช้บริการระบบออนไลน์ โดย รศ.ณรงค์ ป้อมบุบผา	16
พัฒนาการการทำบัตรรายการของสำนักวิทยบริการ โดย ชลธิชา นารอง	29
โทรทัศน์กับการให้บริการข่าวสารความรู้ โดย อารยะ เสนาคูณ	31
วารสารที่จัดทำโดยสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม โดย ประจักษ์ กิ่งเจริญ	33
มุม...เก็บตก	
ไทยคม ดาวเทียมดวงแรกของไทย	39
ปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ	40
ประโยชน์ของ KU-BAND	41
ทางด่วนข้อมูล	41
สื่อสารใยแสง	41
รางวัลซีไรต์ปีนี้...เป็นของใคร	42

บรรณาธิการแถลง

"ข่าวคราวเจียบหายไป 2-3 ปี" ไม่ใช่เพลงสมศรี 1992 ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนี้ นะครับ แต่เป็นความจริงที่ "ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์" ของเราได้เจียบหายไป ทั้งนี้ไม่มีข้อแก้ตัวใด ๆ ทั้งสิ้นได้แก่ข้อถ้อยมายังท่านที่ติดตามข่าวสารของเรา ขอขอบพระคุณบางท่านที่ได้กรุณาสอบถามข่าวคราวของพวกเราเสมอมา การกลับมาครั้งนี้เรามาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงบางอย่าง ความเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้คือ เราได้เปลี่ยนชื่อจาก "ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์" มาเป็น "สารนิเทศ" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ คือคำว่า *Information* แต่เนื้อหาสาระก็ยังคงเหมือนเดิม คือ มุ่งนำเสนอข่าวและสาระจากสำนักวิทยบริการและภาควิชาฯ เป็นประเด็นสำคัญ และเราขอใช้ชื่อ "สารนิเทศ" ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

"สารนิเทศ" ฉบับนี้ คงเป็นฉบับพิเศษ ทั้งนี้เพราะเป็นฉบับที่รวบรวมยอดของช่วงที่หายไปตั้งแต่ปี 2534 ถึง 2536 ในช่วงที่หายไปได้มีเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวผ่านไปมากมายซึ่งเราไม่สามารถนำมาเสนอได้ จึงขอนำเอาข่าวและกิจกรรมในช่วงที่เกิดขึ้นระหว่างเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม 2537 มานำเสนอให้ทราบและจากนี้เป็นต้นไป เราจะพยายามจัดทำสารนิเทศเป็นราย 2 เดือน และยินดีรับเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ร่วมวิชาชีพ จึงถือโอกาสเชิญชวนทุกท่านได้เสนอบทความหรือสาระที่น่าสนใจเรายินดีเป็นสื่อกลางให้

ในฉบับนี้ นอกจากจะมีข่าวของสำนักฯ และภาควิชาฯ แล้ว ยังมีบทความที่ค่อนข้างทันสมัยคือเรื่องเกี่ยวกับ "การยกเครื่องขององค์กร (Re-engineering)" คำนี้เป็นคำที่มักได้ยินบ่อย ๆ ควบคู่ไปกับคำว่า "โลกาวัตตร (Globalization)" และอีกเรื่องคือ "วารสารที่จัดทำโดยสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" ซึ่งผู้อ่านจะได้ทราบความเป็นมาของการจัดทำวารสารของเรา ซึ่งไม่ควรพลาดอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย ขอเชิญติดตามในฉบับได้ ก่อนจากกันขอเรียนให้ทราบว่าทางคณะผู้จัดทำยินดีน้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกท่านด้วยความขอบคุณยิ่ง

พบกับใหม่ฉบับหน้า ขอให้ผู้อ่านทุกท่านโชคดีครับ

ข่าว...จากสำนักวิทยบริการ

ฉวีวรรณ ใหม่คามิ *

ทำบุญครบรอบ 25 ปี

สำนักวิทยบริการได้จัดทำบุญครบรอบ 25 ปี ในการเปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2537 เพื่อเป็นสิริมงคลแก่สำนักฯ และบุคลากรประจำสำนักวิทยบริการ โดยมีการถวายภัตตาหารเช้าแก่พระภิกษุ (หลวงปู่ศรี มหาวิโร แห่งวัดหนองป่ากุ้ง จังหวัดร้อยเอ็ด) ในครั้งนี้มีคณาจารย์ ข้าราชการ นิสิต นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง การทำบุญนี้ สำนักฯ ได้จัดทำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

แต่งตั้งและบรรจุบุคลากร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีคำสั่งที่ 1271/2530 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2537 บรรจุและแต่งตั้ง นายสุรเชต น้อยฤทธิ์ ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ ระดับ 3 ประจำสำนักวิทยบริการ และได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2537 เป็นต้นไป
คุณสุรเชต สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูมหาสารคาม วิชาเอกคอมพิวเตอร์ศึกษา

ข้าราชการลาศึกษาต่อ

นายสมพงษ์ เจริญศิริ เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ ได้ลาศึกษาต่อระดับปริญญาโท วิชาเอกระบบการจัดการสารสนเทศ ที่คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ตั้งแต่วันที่ 1/2537 เป็นต้นไป

ศึกษาดูงานและเยี่ยมชมสำนักวิทยบริการ

28 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2537 อาจารย์และนักศึกษา จากวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม จำนวน 60 คน ได้เข้าศึกษาดูงานเทคนิคการค้นข้อมูลของสำนักวิทยบริการ มีการบรรยายและสาธิต โดย ผศ.รัตพร ชิงชาดา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริการ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีบรรณารักษ์บริการตอบคำถาม คอยให้คำแนะนำต่าง ๆ

*ฉวีวรรณ ใหม่คามิ เจ้าหน้าที่บริหารงานบุคคลทั่วไป สำนักวิทยบริการ มศว มหาสารคาม

14 สิงหาคม 2537 รศ.ดร.ไชยยศ เรืองสุวรรณ ได้นำหัวหน้าบุญสิงห์ คอนวิธา เลขานุการสถานเอกอัครราชทูตลาว และคณะเจ้าหน้าที่จากสำนักนายกรัฐมนตรี สปป.ลาว รวม 3 คน เยี่ยมชมสำนักวิทยบริการอย่างไม่เป็นทางการ ในครั้งนี้อาจารย์ประจักษ์ กือเจริญ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ บรรยายและนำชม

15 สิงหาคม 2537 อาจารย์และนักศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาสารคาม จำนวน 16 คน เข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน สำนักวิทยบริการ โดยเน้นศึกษางานด้านการสืบค้นข้อมูลจาก CD-ROM และหนังสืออ้างอิง

ร่วมประชุม / สัมมนา

วันที่ 1-2 กรกฎาคม 2537 นางสาวรุ่งฤดี ภูชมศรี นักวิชาการศึกษา ฝ่ายพัฒนาสารนิเทศเพื่อบริการชุมชน ร่วมอบรม "แนวคิดและการประยุกต์" เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนและการรู้หนังสือ" จัดโดยสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย ณ หอสมุดแห่งชาติ ประโยชน์ที่ได้จากการอบรมสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้มีโอกาสพบปะบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ทำให้มีแนวคิดที่จะส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กในชนบท เพื่อนำไปใช้ในการออกให้บริการชุมชนในโอกาสต่อไป
2. ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้หนังสือของประชาชนในประเทศ ซึ่งหมายถึงการอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดวิเคราะห์ได้ อันเป็นปัจจัยในการพัฒนาประชากรของชาติ
3. ได้ประสบการณ์ ในการสอนภาษา ซึ่งมีเทคนิค วิชาการ ทั้งนี้จะสามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาและส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กในชนบท

วันที่ 5-6 กรกฎาคม 2537 นางสาวใจ ชูป่า นักวิชาการศึกษา ฝ่ายพัฒนาสารนิเทศเพื่อบริการชุมชน ร่วมประชุมวิชาการประจำปี เรื่อง "มิติใหม่ของการอ่านยุคข้อมูลข่าวสาร" จัดโดยสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย ณ หอสมุดแห่งชาติท่าवासกรี ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าประชุมสรุปได้ดังนี้

1. มีโอกาสได้รับความรู้ ประสบการณ์ ที่สามารถนำไปใช้ได้กับสภาพการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่านได้
2. สามารถฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านให้กับเยาวชนและประชาชน

ให้มีพฤติกรรมการอ่านที่พึงประสงค์ เพื่อสามารถช่วยเสริมสร้างคุณภาพสังคมและพัฒนาประเทศในภาพรวม

3. สามารถหาวิธีการหรือยุทธวิธีการสร้างนิสัยรักการอ่านและยุทธวิธีการอ่านเชิงรุกในโลกข้อมูลข่าวสาร

สำนักวิทยบริการกับเครือข่ายไทยสารและ Internet

สืบเนื่องจากสำนักวิทยบริการได้เสนอโครงการจัดทำเครือข่ายสารนิเทศ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ซึ่งโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดี ทำให้สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้เข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายไทยสารที่ NECTEC เป็นผู้ดำเนินการ นอกจากนี้ ผู้ใช้ห้องสมุด คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย สามารถติดต่อสื่อสารและสืบค้นข้อมูลในต่างประเทศโดยผ่านเครือข่าย Internet ได้

สำนักวิทยบริการ เชื่อมโยงเครือข่ายโดยใช้สายโทรศัพท์แบบสายเช่า (Leased line) ขนาด 9600 bps. จากสำนักวิทยบริการไปยังศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และผ่านไปยัง NECTEC ที่กรุงเทพฯ และเข้าเครือข่าย Internet สืบค้นข้อมูลในต่างประเทศต่อไป

บริการที่ผู้ใช้จะได้รับประกอบด้วย การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) การส่งแฟ้มข้อมูล (File Transfer) และการติดต่อพูดคุยบนเครื่องคอมพิวเตอร์และบริการอื่น ๆ อีกมากมาย ในระยะนี้ผู้ใช้ไม่ต้องเสียค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น

ความก้าวหน้าของโครงการ PULINET

หลังจากที่มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคได้ร่วมมือกันจัดทำเครือข่าย PULINET มาเป็นเวลานาน ในที่สุดโครงการนี้ก็ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี ดังนั้นห้องสมุดในเครือข่ายสามารถดำเนินงาน ห้องสมุดเป็นระบบอัตโนมัติ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

ในปีงบประมาณ 2538 สำนักวิทยบริการได้รับงบประมาณ สำหรับจัดซื้อระบบคอมพิวเตอร์สำหรับงานห้องสมุด (Turnkey Systems) ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาว่าควรเป็นระบบใดที่จะเหมาะสมที่สุดทั้งนี้ต้องพิจารณาร่วมกับห้องสมุดอื่น ๆ ในเครือข่ายด้วย

ฝ่ายพัฒนาสารสนเทศเพื่อบริการชุมชน

บริการวิชาการแก่ชุมชน

ฝ่ายพัฒนาสารสนเทศเพื่อบริการชุมชน ได้ให้บริการสารสนเทศเพื่อเป็นการส่งเสริมการอ่านตามโครงการ นำความรู้สู่ชาวบ้านในช่วงเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม 2537 ดังนี้

วันที่ 4 กรกฎาคม 2537 บริการทางวิชาการตามโครงการนำความรู้สู่ชาวบ้านและโครงการชุดความรู้สู่ชนบท ณ หมู่บ้านกุดอ้อ หมู่บ้านหนองบัวทอง และบริการยืมความรู้แก่นักเรียนโรงเรียนหนองบัวกุดอ้อ ตำบลหัวเรือ อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 18 กรกฎาคม 2537 บริการทางวิชาการตามโครงการนำความรู้สู่ชาวบ้านและโครงการชุดส่งเสริมความรู้สู่ชนบท ณ หมู่บ้านดงยาง หมู่บ้านโนนตาล และบริการยืมความรู้แก่ครูนักเรียนโรงเรียนบ้านดงยาง ตำบลดงยาง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 20 กรกฎาคม 2537 ประเมินผลการให้บริการทางวิชาการครั้งที่ 2 ณ หมู่บ้านและโรงเรียนหนองบัวกุดอ้อ ตำบลหัวเรือ อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 21 กรกฎาคม 2537 บริการทางวิชาการร่วมกับโครงการเยี่ยมเยียนประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ณ หมู่บ้านหนองบัว หมู่ 7 ตำบลวังแสง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 4 สิงหาคม 2537 เปลี่ยนชุดส่งเสริมความรู้สู่ชุมชนระหว่างหมู่บ้านโนนตาล พร้อมทั้งเปลี่ยนยืมชุดใหม่ให้กับโรงเรียนบ้านดงยาง จำนวน 20 ชุด

วันที่ 15 สิงหาคม 2537 เปลี่ยนชุดส่งเสริมความรู้สู่ชุมชนระหว่างหมู่บ้านโนนตาล พร้อมทั้งเปลี่ยนยืมชุดใหม่ให้กับโรงเรียนบ้านดงยาง จำนวน 20 ชุด

วันที่ 23 สิงหาคม 2537 เก็บชุดส่งเสริมความรู้สู่ชุมชน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดงยางและบ้านโนนตาล พร้อมทั้งยืมความรู้ที่โรงเรียนบ้านดงยางและทำการประเมินผลโครงการฯ

วันที่ 25 สิงหาคม 2537 บริการทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการอ่านร่วมกับโครงการเยี่ยมเยียนประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ณ หมู่บ้านโพน ต.นาสีนวน อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม โดยฝ่ายฯ ได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการอ่านออกไปให้บริการ ได้แก่ เกมโดมิโน เกมปริศนาอักษรไขว้ เกมต่อภาพ หับกระดาษ มีการประกวดวาดภาพระบายสีและเขียนเรียงความ ซึ่งได้รับความสนใจจากเด็กนักเรียนเป็นอย่างมากโดยมีเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวนประมาณ 200 คน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเล่นเกม ต่าง ๆ ในการออกบริการครั้งนี้

มีนักศึกษาฝึกงานจากวิทยาลัยครูมหาสารคาม จำนวน 3 คน ไปช่วยกิจกรรมในครั้งนี้อย่าง
อบรมทางวิชาการ

สำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
 ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้จัดอบรมทางวิชาการเรื่อง "การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" ให้แก่
 ครูอาจารย์ บรรณารักษ์และผู้รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ ห้องประชุมชั้น 3 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาสารคาม จำนวน 2 รุ่น รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 13-15 กรกฎาคม 2537 มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน
 51 คน และรุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 17-19 สิงหาคม 2537 มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 53 คน

สรุปผลการจัดโครงการอบรมทางวิชาการ เรื่อง "การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" ทั้ง 2 รุ่น
 ในการอบรมครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบผลสำเร็จอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่
 ให้ความสำคัญในกิจกรรมที่จัดขึ้นเพราะได้รับเนื้อหาสาระความรู้และประโยชน์ โดยผู้เข้ารับการอบรม
 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี

ฝ่ายเทคโนโลยีเพื่อบริการสารสนเทศ

นักศึกษาวิชาเอกเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาชั้นปีที่ 4 จากวิทยาลัยครูมหาสารคาม
 จำนวน 3 คน คือ นางสาวเมตตา จันทรถ นางสาวสุภัทรา รักษาผล และนางสาวไสว ทองภู ได้ฝึกงาน
 ในฝ่ายเทคโนโลยีเพื่อบริการสารสนเทศ ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม 2537 ถึง วันที่ 10 ตุลาคม 2537

ฝ่ายหอสมุดกลาง

งานวารสารและหนังสือพิมพ์ได้จัดบริการวารสารฉบับพิเศษ

วารสารฉบับพิเศษ หมายถึง วารสารที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษ
 เช่น วันครบรอบอายุของบริษัท หน่วยงาน ห้างร้าน เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ แนวคิด กลยุทธ์
 และวิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ในบางครั้งหน่วยงานก็จะจัด
 พิมพ์ขึ้นเพื่อที่จะเสนอบทความข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่มีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจใน
 เรื่องนั้น ๆ เช่น กลยุทธ์ในการขาย ทำเนียบธนาคาร คู่มือบริหาร ฯลฯ ซึ่งจะจัดส่งมาเพื่อเป็น
 อภินันทนาการพร้อมกับหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ที่งานวารสารบอกรับเป็นสมาชิก เช่น Bangkok
 Post The Nation ประชาชาติธุรกิจ ฐานเศรษฐกิจ ฯลฯ เอกสารเหล่านั้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการ

ศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอน สำหรับนิสิต นักศึกษา อาจารย์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นทางงานวารสารและหนังสือพิมพ์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้รวบรวมและจัดเก็บไว้ในตู้ 4 ลิ้นชักและให้บริการเช่นเดียวกับกฤตภาคและจุลสาร ผู้สนใจตรวจสอบรายชื่อที่ต้องการใช้ แล้วแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อหยิบตัวเล่มให้

ตัวอย่างเอกสารที่ให้บริการโดยเรียงตามลำดับอักษรของชื่อเรื่อง

กฎหมายธุรกิจ	ทำเนียบอาคารชุด
กฎหมายประกันสังคม	ทำไมต้องเป็น...สำนักงานอัตโนมัติ
การคุ้มครองเมือง	ทำอย่างไรถึงสวย
คู่มือนักชิมร้านอาหารเด่น	ทำอะไรก็รวย
คู่มือฟุตบอลโลก '90	โทรศัพท์เคลื่อนที่
คู่มือราคาประเมินที่ดิน	นิยมอุตสาหกรรมไทย
คู่มือสุขภาพนักบริหาร	บันทึกสงครามตำนานพายุทะเลทราย
เคล็ดลับสู่ความเป็นเสีย (2)	ประกันชีวิตวินาศภัย
เจาะถิ่น เขียนการตลาดธุรกิจ	ประมวลรัฐฎากร (ฉบับแรก)
ฐานเศรษฐกิจไฮไลท์ธุรกิจไทย กลางปี '32	แผนตัดถนนใหม่และแนวเวนคืน
ดาวเทียมไทยคม	พระพุทธศาสนา-รวบรวมคำสอน
ตกแต่งเฟอร์นิเจอร์	พระราชบัญญัติอาหารและยา
ทำเนียบคลื่นลูกใหม่	พฤษภามิท
ทำเนียบ, คู่มือ, ธุรกิจสังหาริมทรัพย์	พลิกตำนานต้นเค้า 50 แฉ
ทำเนียบธุรกิจการเงินการธนาคาร	พีเคระพีเศรษฐกิจไทยเชิงโหราศาสตร์
ทำเนียบนักเรียลเอสเตตชั้นนำ	เพื่อสุขภาพนักบริหาร
ทำเนียบบริษัทโฆษณา	ภาษีมูลค่าเพิ่ม

รายชื่อวารสารฉบับพิเศษทั้งหมดนี้ เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ถ้าผู้ใดสนใจติดต่อขอใช้ได้จากห้องวารสารและหนังสือพิมพ์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

บริการหน้าสารบัญวารสารใหม่ (Current Contents)

บริการเผยแพร่สารนิเทศทันสมัย (Current Awareness Services) ได้แก่บริการหน้าสารบัญวารสารใหม่ จัดทำเป็นรูปเล่ม ส่งไปบริการให้แก่อาจารย์ ข้าราชการ นิสิตนักศึกษา ตามคณะต่าง ๆ คณะวิชาละ 1 เล่ม และบริการที่สำนักวิทยบริการ 2 เล่ม กำหนดออกเป็นรายปี ซึ่งได้ให้บริการไปแล้วตั้งแต่ฉบับที่ 1-3

บริการคัดเลือกและเผยแพร่สารนิเทศ (Selective Dissemination of Information) ให้บริการเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ช่วงระยะนี้งานวารสารและหนังสือพิมพ์ บริการเฉพาะ อาจารย์และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเท่านั้น เชิญติดต่อกรอกแบบฟอร์มได้ที่ห้องวารสาร

งานวารสารได้รับบริจาควารสารจากต่างประเทศฉบับลงเวลาจาก ACPAD
ตามรายชื่อดังนี้

1. ASEAN Economic Bulletin ปี 1986,1988-1993
2. AUSTRALASIAN BIOTECHNOLOGY ปี 1991-1992
3. The Australian Library Journal ปี 1988-1989
4. EDUCATION for Library and Information Services : Australian ปี 1987,1988,1991,1992
5. Infection and Immunity ปี 1991-1992
6. International Economic Journal ปี 1987-1993
7. Microbiological Reviews ปี 1973,1975,1977,1980,1991,1992
8. JEM Journal of General Microbiology ปี 1991-1992
9. Journal of Library Automation ปี 1975-1981
10. Journal of Southeast Asian Studies ปี 1986-1991
11. The Journal of Infectious Diseases ปี 1991
12. Information Technology and Libraries ปี 1982-1992
13. Library Resoures & Technical Services ปี 1975-1992
14. Pathology ปี 1991-1992
15. Reviews of Infectious Diseases ปี 1991
16. Today's Life Science ปี 1989-1991

17. The World Bank Economic Review ปี 1986-1990, 1992, 1993

18. Proceedings of the World Bank Annual Conference Development Economics ปี 1991

19. The World Bank Research Observer ปี 1986-1987, 1992

20. ISTP Index to Technical Proceedings ปี 1992

งานเอกสารวิจัย

ปริญญาโทที่ได้รับเข้าใหม่ในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม นี้ มีจำนวน 399 เล่ม โดยได้รับอิทธิพลจากการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม จากการถ่ายเอกสารระหว่างห้องสมุด และปริญญาโทที่ได้จากการแลกเปลี่ยนกับห้องสมุดอื่น ๆ

จากการสำรวจสถิติผู้ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดปรากฏว่ามีผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้นถึงเดือนละ 30-50 รายการ นอกจากนี้งานเอกสารวิจัยยังให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ฐานข้อมูลที่ให้บริการขณะนี้ คือ

1. ฐานข้อมูล RES เป็นฐานข้อมูลเอกสารที่มีตัวเล่มให้บริการใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ มหาสารคาม

2. ฐานข้อมูล CD-ROM

2.1 ฐานข้อมูล ERIC ปีที่ปี 1982-ปัจจุบัน

2.2 ฐานข้อมูล DAO ปีที่ปี 1988-ปัจจุบัน

2.3 ฐานข้อมูล *Information Finder* จาก *The World Book Encyclopedia 1991*

งานเอกสารวิจัยจัดบริการฝึกการสืบค้นฐานข้อมูล จาก CD-ROM ด้วยตนเอง แก่อาจารย์และนักวิจัย มีผู้เข้ารับบริการ 17 คน ผลจากการฝึก ผู้ที่เข้ารับบริการฝึก สามารถสืบค้นจากฐานข้อมูลด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี และจะให้บริการฝึกสำหรับนิสิตผู้สนใจการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยขอให้แจ้งความประสงค์ต้องการรับบริการเป็นกลุ่ม แจ้งได้ที่งานเอกสารวิจัย ห้อง 2302 สำนักวิทยบริการ

งานพัฒนาทรัพยากร

วันที่ 19-20 สิงหาคม 2537 งานพัฒนาทรัพยากรร่วมกับบริษัทรุ่งทิพย์บุ๊คส์ จำกัด จัดแสดงหนังสือเพื่อให้คณาจารย์ นิสิตและผู้สนใจได้แนะนำเข้าห้องสมุด แต่ไม่ได้รับความสนใจ

เท่าที่ควรทั้งนี้เพราะเป็นช่วงการจัดงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ และนิสิตส่วนใหญ่ไปร่วมงาน
อย่างไรก็ตามก็มีอาจารย์และนิสิตจำนวนหนึ่งได้มาแนะนำสั่งซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด

ในการจัดแสดงหนังสือเพื่อให้ผู้ใช้บริการแนะนำสั่งซื้อนั้น งานพัฒนาทรัพยากรเห็นว่ามี..

- ข้อดี คือ
- ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
 - สะดวกรวดเร็วในการจัดหาเพื่อให้ทันความต้องการของผู้ใช้บริการ
 - ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปจัดหาด้วยตนเอง

ข้อเสีย คือ - ระยะเวลาในการจัดแสดง จะมีปัญหาในกรณีที่ผู้ใช้บริการมีกิจกรรมอื่น ๆ ไม่สามารถ
มาร่วมแนะนำสั่งซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดได้ นอกจากนี้อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนและเนื้อหาของ
หนังสือที่นำมาแสดง

ข่าวจาก.....ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

วิรัตน์ พงษ์ศิริ *

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์กับมหาวิทยาลัยใหม่

ตามที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จะยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย เอกเทศภายใต้ชื่อ "มหาวิทยาลัยมหาสารคาม" ซึ่งขณะนี้ พ.ร.บ.ของมหาวิทยาลัยได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนในวาระที่ 1 ไปแล้ว

ภายใต้มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะมนุษยศาสตร์ซึ่งเป็นต้นสังกัดเดิมของภาควิชาฯ ได้รวมกับคณะสังคมศาสตร์ เป็นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนั้น ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จึงเป็นภาคหนึ่งในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างไรก็ตามภารกิจของภาควิชาฯก็ยังดำเนินการเหมือนเดิม

แนะนำอาจารย์ใหม่

ภาควิชาฯ ได้รับโอนอาจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ จากกรมสามัญศึกษา เข้ามาเป็นอาจารย์ใหม่ของภาควิชาฯ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2537 เป็นต้นมา

อาจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ จบปริญญาตรี (คศ.บ.) จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิชาเอกคณิตศาสตร์-ฟิสิกส์ จบการศึกษาระดับปริญญาโท พบ.ม.วิชาเอกสถิติ (เน้นการจัดการรายการสารนิเทศ = *Management of Information*) คณะสถิติประยุกต์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

อาจารย์รับผิดชอบรายวิชาทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และการจัดการระบบสารนิเทศ นอกจากนี้อาจารย์ยังได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานที่สำนักวิทยบริการอีกด้วย

อาจารย์ลาศึกษาต่อ

รองศาสตราจารย์ณรงค์ ป้อมบุบผา ได้ลาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 อีกไม่นาน อาจารย์ก็จะกลับมาเป็นกำลังสำคัญของภาควิชาฯ ต่อไป

* วิรัตน์ พงษ์ศิริ อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มศว มหาสารคาม

อาจารย์พิเศษ

ในภาคเรียนที่ 1/2537 ภาควิชาฯ ได้รับเกียรติจากอาจารย์อภัย ประกอบผล รองผู้อำนวยการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มาเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาการบริหารงานห้องสมุดและศูนย์ สารสนเทศชั้นสูงร่วมกับคณาจารย์ของภาควิชาฯ

นิสิตในปีการศึกษา 2537

ในปีการศึกษา 2537 ภาควิชาฯ ต้องทำหน้าที่สอนนิสิตกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- ปริญญาตรี - วิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนิสิตปีที่ 1 จำนวน 530 คน
- วิชาโทบรรณารักษศาสตร์ ปีที่ 2 และปีที่ 3 จำนวน 34 คน

ปริญญาโท (หลักสูตร ศศ.ม. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

- ปีที่ 1 จำนวน 7 คน
- ปีที่ 2 จำนวน 9 คน
- ปริญญาโทภาคพิเศษ จำนวน 13 คน

บริการวิชาการ

ระหว่างวันที่ 8 - 10 สิงหาคม 2537 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสำนักวิทยบริการร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ได้จัดอบรมแก่ครูบรรณารักษ์และห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาอย่างง่าย ณ ห้องประชุม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย การอบรมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 54 คน ในกลุ่มนี้มีวุฒิทางบรรณารักษ์เพียง 2 คน การอบรมได้รับความสำเร็จด้วยดี

วันที่ 23 สิงหาคม 2537 ภาควิชาฯ ได้จัดบรรยายพิเศษ โดยได้รับความร่วมมือจาก NECTEC หัวข้อการบรรยายประกอบด้วยนโยบายและแนวทางการขอกุณสนับสนุนการวิจัยพัฒนาและวิศวกรรม บรรยายโดย ดร.พันธ์ศักดิ์ ศิริรัชตพงษ์ และการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บรรยายโดย ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์ การบรรยายครั้งนี้ จัดที่ห้องประชุมของสำนักวิทยบริการ มีผู้เข้าฟังการบรรยายประมาณ 100 คน

เนื้อหาของการบรรยาย ได้เน้นเกี่ยวกับการสร้างนักวิจัยหน้าใหม่ โดย NECTEC จะเป็นผู้ให้ทุน โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และวิศวกรรม นอกจากนี้ ยังได้เน้นเกี่ยวกับความ

จำเป็นในการพัฒนาบุคลากรโดย NECTEC จะให้ความร่วมมือในเรื่องวิทยากรในการอบรม

ขอขอบคุณ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์จาก *อาจารย์ในอุดม*
ปราชญ์โยธิน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วยคิดตลอดมาและเมื่อไม่นานมานี้
อาจารย์ได้มอบหนังสือให้ภาควิชาฯ จำนวนหนึ่งซึ่งแต่ละเล่มมีเนื้อหาที่น่าสนใจมาก ทั้งนี้สืบเนื่อง
จากอาจารย์ได้ตั้งกองทุนความทางวิชาการระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มศว มหาสารคาม ทางภาควิชาฯ จึงขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ เพื่อทราบร่วมกัน

การบริการแหล่งสารนิเทศ ยุคการยกเครื่ององค์กร (*Re - engineering*)

ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน *

ในสภาพปัจจุบันกล่าวได้ว่าเป็นยุคสมัยโลกาภิวัตน์ (*Globalization*) ผู้บริหารงานแหล่งสารนิเทศจะต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้ทันสมัยไปกับกาลเวลา คือการยกเครื่ององค์กรใหญ่ซึ่งในปัจจุบันเรียกกันว่า *Re - engineering* ซึ่งคำไทย เรียกว่า *ประติวิศกรรม*

นั้นหมายความว่านักบริหารแหล่งสารนิเทศที่จะมีการ *Re - engineering* นั้น จะต้องออกแบบกระบวนการทำงานใหม่จากเดิมโดยสิ้นเชิง เพื่อให้ผลงานและการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากตัววัดที่สำคัญเช่น

- คุณภาพของ *Collection*
- การบริการที่ทันสมัย ประทับใจ
- เทคโนโลยีที่นำมาใช้
- ความก้าวไกล ทันสมัย ของบุคลากร

Michael Hammer และ James Champy เป็นผู้เอานำคิดในเรื่อง *Re-engineering* ออกเผยแพร่และตีวงขยายออกไปอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นเรื่องที่สังคมเห็นพ้องต้องกันและสังคมรับได้ ในเรื่อง *Re-engineering* นี้ Hammer และ Champy ให้ความหมายและนิยามสวนทางกันกับ Adam Smith โดยสิ้นเชิง ซึ่งพอสรุปสั้น ๆ ได้ดังนี้ คือ

แนวคิด Hammer และ Champy

- ลดสายงาน
- ทุกคนทำงานได้หลายด้าน
- ทดแทนงานกันได้

แนวคิดเดิม Adam Smith

- แบ่งสายงานเป็นทอด ๆ
- แต่ละคนทำงานและชำนาญงานเฉพาะด้าน

หลักใหญ่ ๆ ของ Hammer และ Champy ในเรื่อง *Re-engineering* ที่จะนำมาใช้ในการบริหารแหล่งสารนิเทศนั้น ควรแบ่งออกไปได้ดังนี้ คือ

*ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน ศาสตราจารย์ ระดับ 11 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

1. การคิดค้นพื้นฐาน(Fundamental) อะไรเป็นสื่อที่ เราต้องทำ ให้ผลประโยชน์สูงสุด และทำอะไร ละทิ้งสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่เติมในสิ่งที่ควรจะเป็น

2. ถอนรากถอนโคน(Radical) คิดค้นวิธีการใหม่ทั้งหมด ไม่ใช้การปรับปรุงการเพิ่มเติม-งานหรือการตัดแปลงงาน

3. ดำเนินงานอย่างเห็นได้ชัด (Dramatic) ไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เป็นการทำแบบก้าวกระโดดครั้งใหญ่ ระเบิดของเก่าทิ้งทวนแทนด้วยสิ่งใหม่

4. กระบวนการ (Process)

- ทุ่มทุนตลอดสายงาน

- เปลี่ยนแปลงอย่างฉับไว พลังใจต้องเข้มแข็งทำให้สำเร็จ

- ไม่มุงมั่นทำงานเฉพาะด้าน

- จุดสำคัญการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาใช้ในการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานได้หลายทาง

ข้อควรพึงสังวรของนักบริหารแหล่งสารสนเทศในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ต่อ Re-engineering คือ

1. ต้องเป็นการใช้อย่างสร้างสรรค์

2. ไม่ใช้การปรับโครงสร้าง แต่เป็นการทำให้โครงสร้างเดิมเกิดประสิทธิภาพ

3. ไม่ใช้การจัดรูปงานใหม่ แต่เป็นการเน้นที่กระบวนการมากกว่าองค์กร

4. ไม่รังเกียจระเบียบที่ยุ่งอ้ายแต่ตัดขั้นตอนรวมกระบวนการย่อยที่ยุ่งอ้ายเสีย

5. ละทิ้งกระบวนการเดิม และทดแทนด้วยกระบวนการอันใหม่

สรุป Re-engineering ของนักบริหารสารสนเทศ

1. เริ่มต้นใหม่

2. หาแนวทางกระบวนการทำงานใหม่

3. ก่าจัดงานปัจจุบันให้พ้นสภาพที่มีหรือกำลังจะมีปัญหาออกไป

4. แบ่งงานกันทำ

5. ประหยัดต่อขนาด (ขนาดของพื้นที่และบุคลากร)

6. ควบคุมงานอย่างมีลำดับขั้น

7. เพิ่มประสิทธิภาพงานระดับสูง

การแก้ปัญหาความจำเกินของแหล่งความรู้ ในการศึกษาค้นคว้าระดับอุดมศึกษาโดยใช้บริการระบบออนไลน์

รศ.ณรงค์ บ่อมบุบผา *

ความนำ

การเสาะแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นวิสัยปกติของนิสิตนักศึกษาทั้งหลาย ที่พึงกระทำอยู่ตลอดเวลา และแหล่งที่เป็นที่คุ้นเคยของนิสิตนักศึกษาทั้งหลายก็คือ "ห้องสมุด" ของสถาบันที่ตนกำลังศึกษาอยู่นั่นเอง ห้องสมุดโดยทั่วไปจะสะสมสื่อความรู้และ ข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ เช่นหนังสือก็เรียงเป็นหมวดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ (หมวด 000 100 200 ... จนถึง 900) หรือ อาจเป็นระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (หมวด AA AB AC ... จนถึง Z) ซึ่งผู้ค้นคว้าจะต้องค้นหาจนทราบสัญลักษณ์หมวดหมู่ แล้วจึงเดินไปหยิบเอาหนังสือเล่มที่ต้องการออกมาจากชั้นวางเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ส่วนวารสารก็มักจะแยกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาวิชา แล้วเรียงตามตัวอักษรชื่อวารสารอีกทีหนึ่ง ผู้ต้องการอ่านก็จะตรวจสอบเนื้อหา และตัวอักษรชื่อวารสาร จนกระทั่งพบเล่มที่ต้องการส่วนวัสดุอื่น เช่น สไลด์ เทปเสียง วิดิทัศน์ เหล่านี้ก็เสาะหาตามระบบที่ห้องสมุดจัดเก็บแล้วนำมาฉายดู หรือนำมาใส่เครื่องเปิดฟังเสียงหรือดูภาพตามแต่ลักษณะของวัสดุที่ใช้ นั้น การใช้ห้องสมุดที่ปฏิบัติกันมานานจนเคยชินก็คือ เดินเข้าไปในห้องสมุด ค้นหาวัสดุที่ต้องการ และหยิบหรือนำมาใช้ ดังนั้นระยะทางไกลหรือไกลที่ห้องสมุดแห่งนั้น ๆ ตั้งอยู่ จึงทำให้ผู้ใช้สิ้นเปลืองเวลาในการเดินทางไปยังห้องสมุดที่ตนคาดว่า จะมีวัสดุสื่อความรู้ที่ตนเองต้องการ หากห้องสมุดอยู่ไกลก็จะต้องเสียเวลาเดินทางมาก หรือหากห้องสมุดอยู่ไกลออกไปภายนอกประเทศ หรืออยู่คนละซีกโลกด้วยแล้ว โอกาสเข้าใช้ก็แทบจะไม่มีเลย ถ้าเป็นการวิจัยด้วยแล้ว ยังเป็นการศึกษาค้นคว้าที่หนักหน่วงขึ้นไปอีก และมักจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น

- หาเอกสารวิชาการที่ต้องการไม่ได้ (การวิจัยครั้งนี้ ไปไม่รอดแน่ ๆ)
- หาเอกสารวิชาการได้ แต่ไม่เพียงพอ (งานวิจัยนี้คงอ่อนมาก จะไปรอดไหม ?)
- หาเอกสารเพื่อการวิจัยที่ชี้เฉพาะเจาะจงได้ไม่เพียงพอ (งานวิจัยนี้คงไม่เข้มข้นพอ)
- ต้องใช้เวลาเป็นอันมากในการค้นหาเอกสารวิชาการ (เหนื่อยจนสายตัวแทบขาด)
- น่าจะมีเอกสารที่ต้องการอยู่ในห้องสมุดแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกล (ไปไม่ถึงหรอก ?)

- เอกสารมีราคาแพงมาก (ราคาเป็นหมื่น เป็นแสน จะเอาเงินที่ไหนซื้อ?)

๒๑๔

แต่ในปัจจุบัน เราสามารถค้นหาความรู้ที่อยู่ไกล ๆ ได้โดยทันทีทันใด แม้ความรู้นั้นจะอยู่ไกลถึงอีกซีกโลกหนึ่ง ก็สามารถค้นหาและเรียกความรู้นั้นมาใช้ได้ โดยทันทีทันใด โดยไม่ต้องรอนาน และไม่ต้องเดินทางไปจนถึงแหล่งที่เก็บความรู้นั้น ระบบบริการดังกล่าวเรียกว่า "ระบบสืบค้น และเรียกใช้สารสนเทศแบบออนไลน์" (*Online Searching and Retrieval*) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า "ระบบออนไลน์" ซึ่งทำให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบเสาะค้นหา และเรียกใช้ความรู้ได้ไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ใด และความรู้นั้นจะมีอยู่ในที่ไกลหรือใกล้ทั่วทั้งโลกเพียงใดก็ตาม กล่าวโดยสรุปก็คือได้มีผู้นำเอาความรู้อันมากมายมหาศาลจำนวนหลายร้อยล้านชิ้น มารวมกันไว้ในที่ซึ่งผู้ใช้เพียงเอื้อมมือ ก็สามารถหยิบเอาความรู้ที่ต้องการมาใช้ได้โดยทันทีทันใดและในราคาค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงจนเกินไปนัก หากเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปค้นคว้ายังอีกซีกโลกหนึ่ง หรือการซื้อสารสนเทศนั้นโดยตรง

ความหมายของ "ระบบออนไลน์"

วุฒิชัย รุจิระประภา (2527 : 1) แห่งฝ่ายออกแบบและพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ สำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ได้กล่าวถึงลักษณะของระบบออนไลน์ไว้ว่า เป็นระบบที่ช่วยในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างสถานีปลายทาง (*terminal*) กับคอมพิวเตอร์ที่เป็นศูนย์กลาง (*host computer*) โดยใช้สายส่งข้อมูล (*communication line*) เป็นสายเชื่อมระบบที่มีระยะไกลออกไปเพียงใดก็ได้

ส่วนศาสตราจารย์ ทักษิณา สนวนานนท์ (2527 : 79) แห่งภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "การประมวลผลระบบออนไลน์" ไว้ในพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์ ดังนี้

On-line processing การประมวลผลตามสาย หมายถึง การประมวลผลที่ทำโดย เครื่องมือที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าเครื่องมือนั้นจะเป็นส่วนหนึ่ง ของตัวเครื่อง (เช่น การอ่านข้อมูลจากบัตร) หรือเครื่องมือนั้นจะอยู่ห่างออกไป แต่สามารถติดต่อโดยตรงกับเครื่องได้ โดยมี การสื่อสารระหว่างสถานีปลายทางกับหน่วยประมวลผลกลางโดยทางโทรศัพท์

กล่าวโดยสรุป ระบบออนไลน์ เป็นระบบที่ผู้ใช้จะแจ้งความต้องการไปยังคอมพิวเตอร์ศูนย์กลางซึ่งเก็บรวบรวมความรู้ไว้อย่างเป็นระบบ เมื่อศูนย์กลางทราบความต้องการของผู้ใช้ ก็จะส่ง

สิ่งที่ผู้ใช้ต้องการนั้นคืนมาให้ผู้ใช้เรียกใช้ ทั้งนี้การเรียกใช้และการส่งสิ่งที่ต้องการมาให้ผู้ใช้ นั้น จะเกิดขึ้นโดยทันทีทันใด ไม่ว่าทั้งสองฝ่ายจะอยู่ทางไกลกันเพียงใดก็ตาม นั่นคือ ผู้เรียกใช้สารนิเทศกับคอมพิวเตอร์ศูนย์กลางจะสนทนาได้ต่อกัน หรือมีปฏิสัมพันธ์ (*Interaction*) ตลอดเวลาที่ใช้ระบบออนไลน์นั้นอยู่ (Li, 1985 : 3)

หน่วยงานที่ให้บริการสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศด้วยระบบออนไลน์นี้ มีอยู่หลายแห่งทั่วโลก เช่น (ณรงค์ บ่อมบุบผา, 2530 : 3-4)

DIALOG Information Services, Inc. (DIALOG)
 Bibliographic Retrieval Services (BRS)
 System Development Corporation (SDC)
 Dow Jones information Service
 WILSONLINE
 British Library Automated Information Service (BLAISE)
 Online Computer Library Center (OCLC)
 Research Library Information Network (RLIN)

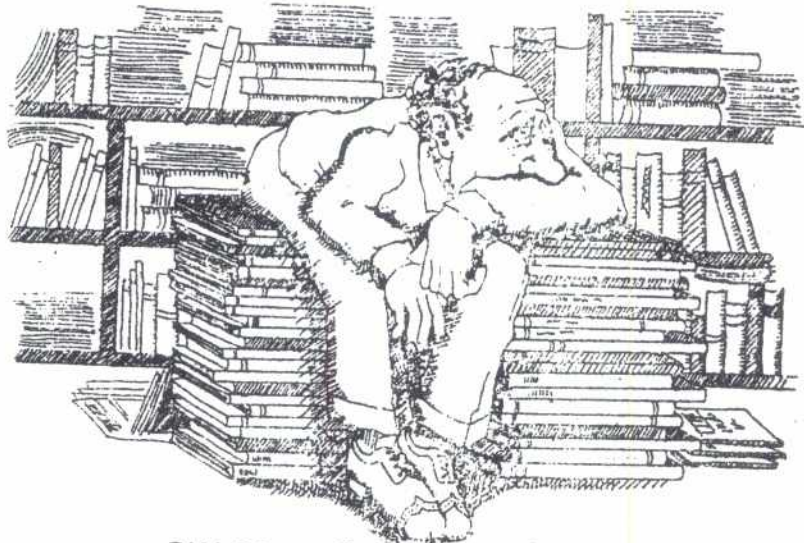
ฯลฯ

หน่วยงานเหล่านี้ ทำหน้าที่จัดหาและเก็บสารนิเทศไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและเรียกใช้ได้ โดยรวดเร็วทันทีทันใด และโดยไม่จำกัดระยะทางไกลหรือใกล้เพียงใดระหว่างศูนย์คอมพิวเตอร์ที่จัดเก็บสารนิเทศกับเครื่องคอมพิวเตอร์ปลายทางที่ผู้ใช้กำลังใช้ติดต่อกับระบบ ทั้งนี้การให้บริการดังกล่าวจะเป็นธุรกิจซื้อขายสารนิเทศ กล่าวคือ ผู้ใช้บริการจะต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้(ซื้อ)สารนิเทศที่ต้องการ โดยผู้ขายจะคิดราคาตั้งแต่ผู้ใช้ลงมือใช้เครื่องปลายทาง (*terminal*) ตรวจสอบค้นหาเพื่อสำรวจให้ทราบว่า ศูนย์คอมพิวเตอร์ (*host computer*) มีสารนิเทศที่ต้องการหรือไม่ หากตรวจพบว่า มี ก็ต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อสารนิเทศที่ต้องการนั้น ให้มาปรากฏที่จอภาพของเครื่องปลายทางที่กำลังใช้อยู่ นั้น ซึ่งหากผู้ใช้อ่านจากจอภาพ ก็จะต้องใช้เวลามากกว่าที่จะอ่านจบและเข้าใจ (เพราะส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ) ดังนั้นผู้ใช้จึงอาจสั่งพิมพ์สารนิเทศนั้นออกมาทางเครื่องพิมพ์ (*printer*) หรือสั่งบันทึกสารนิเทศนั้นลงในจานบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์ (*diskette*) แล้วนำงานบันทึกข้อมูลนั้นมาพิมพ์ด้วย-

คอมพิวเตอร์ในภายหลังก็ได้

โปรดดูภาพประกอบ 1, 2 และ 3 ดังนี้

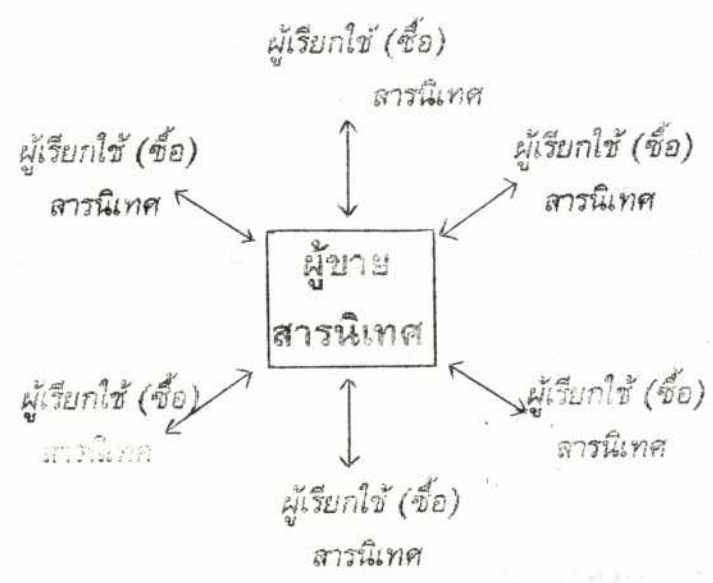
Information Explosion Got You Down?

DIALOG can find in seconds what you
couldn't find in weeks!

ภาพประกอบ 1 แสดงความจำเป็นของการใช้บริการจากระบบออนไลน์

อธิบายภาพ 1 ทุกวันนี้ มีความรู้ต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก หรือที่กล่าวกันว่าเกิด
การระเบิดหรือการทะลักทลายของข่าวสารข้อมูล (information explosion)* จนทำให้บุคคลถดถอยใน
ความรู้ความสามารถ เพราะไม่อาจจะติดตามศึกษารับรู้ความรู้ความคิดจากข่าวสารเหล่านั้นได้ทัน หรือ
แม้แต่จะให้ได้สารนิเทศเต็มตามความต้องการก็ยังคงเป็นการยาก การใช้บริการระบบออนไลน์
เท่านั้นที่จะช่วยในการศึกษาค้นคว้าได้เต็มตามต้องการ

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการซื้อขายสารนิเทศระบบออนไลน์

อธิบายภาพ 2 ผู้ขายรวบรวมสารนิเทศที่เกิดขึ้นอย่างระเบิดทะลักกลายเป็นจำนวนมาก เพื่อรอให้ผู้เรียกใช้สารนิเทศได้ตามความต้องการ ทั้งนี้ใช้ระบบการซื้อ-ขายแบบธุรกิจเต็มรูปแบบ เนื่องจากระบบออนไลน์ใช้คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาก มีสมรรถนะของเครื่องสูงมาก จึงเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถเรียกใช้ระบบได้พร้อมกันคราวละหลาย ๆ คนจนแทบจะไม่ต้องรอกัน หรือหากจะต้องรอกันบ้างในช่วงเวลาแอดแรงค์วอน ก็จะรอกันเพียงฮึดใจสั้น ๆ ไม่กี่วินาที

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศระบบออนไลน์

อธิบายภาพ 3 แสดงให้เห็นสองส่วนของการบริการระบบออนไลน์ กล่าวคือ ส่วนทางด้านซ้าย ผู้ใช้กำลังแจ้งความต้องการโดยผ่านเครื่องปลายทาง (*terminal*) เข้าเครื่องแปลงสัญญาณ ที่เรียกว่า โมเด็ม (*modem*) เข้าสายส่งในระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ โมโครเวฟ หรือดาวเทียม ข้ามเข้าไปยังส่วนทางขวา คือเข้าสู่ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ โมโครเวฟ หรือดาวเทียม เช่นกัน เข้าโมเด็มของผู้ขายสารนิเทศ เพื่อค้นในคอมพิวเตอร์ (*host computer*) เมื่อค้นพบสารนิเทศที่ผู้ใช้ต้องการ ผู้ขายก็จะส่งสารนิเทศนั้นย้อนค้นกลับมาให้ผู้เรียกใช้ได้เห็นในจอภาพเครื่องปลายทางที่ผู้ใช้กำลังใช้อยู่ ทั้งนี้ อาจสั่งพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์ของผู้เรียกใช้ได้ทันทีตามต้องการ หรือสั่งบันทึกสารนิเทศที่ได้รับนั้น ไว้ในคอมพิวเตอร์ของผู้เรียกใช้ เพื่อนำสารนิเทศนั้นมาใช้ได้ในภายหลังเสมือนหนึ่งการเลือกหนังสือหรือวารสารได้ตามต้องการ แล้วซื้อมาไว้อ่านในภายหลังนั่นเอง

ค่าใช้จ่ายในการใช้ระบบออนไลน์

การใช้บริการตั้งแต่ผู้ใช้เริ่มใช้เครื่องปลายทางบอกสิ่งที่ตนต้องการไปยังผู้ขาย จนกระทั่งได้รับสารนิเทศที่ต้องการ กลับมาปรากฏในเครื่องปลายทางที่วางอยู่ข้างหน้าตนเองนั้น จะใช้เวลาเพียงอึดใจเดียว คือประมาณ 10-30 วินาทีในกรณีที่เป็นความต้องการสั้น ๆ และจะใช้เวลานานขึ้นไปตามส่วนความยาวและความซับซ้อนของความต้องการที่ผู้ใช้ใส่เข้าไปในระบบ ซึ่งก็จะได้รับสารนิเทศที่มีปริมาณมาก ซึ่งเฉพาะเจาะจงมากขึ้น การซื้อขายจ่ายรับสารนิเทศในระบบออนไลน์มีอัตราดังต่อไปนี้

1. การคิดราคาของผู้ขายสารนิเทศ คิดจากเวลาที่เริ่มใช้เรื่อยไปจนยุติการใช้เครื่องปลายทาง รวมทั้งราคาของปริมาณสารนิเทศที่เรียกใช้นั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (*DIALOG System Seminar, 1993 : 7*)

\$15.14 0.169 Hrs File49 3 Descriptors

\$ 0.91 Tymnet

\$12.50 10 Prints

\$28.55 Estimated Total Cost

2. ค่าสายส่งโทรคมนาคม อัตราค่าใช้บริการดังข้อ 1 เป็นค่าใช้ในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นเขตพื้นที่ภายในประเทศของผู้ขายสารนิเทศ หากผู้ใช้อยู่นอกประเทศ เช่นใช้บริการจากเครื่องปลายทางในประเทศไทย ก็จะต้องเสียค่าไว้สายส่งโทรคมนาคม (*telecommunication*) เพิ่มขึ้นอีกนอกเหนือไปจากค่าติดตั้งโทรศัพท์ตามปกติ เช่น (*การสื่อสารแห่งประเทศไทย, 2536*)

- ค่าติดตั้งหรือเช่าเครื่องแปลงสัญญาณ (modem) ประมาณเครื่องละ 3,000 - 8,000 บาท ตามแต่ความเร็วของเครื่องที่เลือกใช้

- ค่าเช่าสายโทรศัพท์ (รายเดือน) ประมาณเครื่องละ 5,000 - 8,000 บาท

- ค่าใช้สายส่ง (ตามจำนวนข้อความที่ส่งผ่าน) ประมาณ 100 ตัวต่อ 20 บาท

3. ค่าบริการของสถาบันเครื่องปลายทาง สถาบันที่ให้บริการเครื่องปลายทาง (terminal) บางแห่งอาจคิดค่าใช้จ่ายของสถาบันเพิ่มเติมอีก เช่น ค่าจานบันทึกข้อมูล (diskette) ค่าพิมพ์ (ค่ากระดาษผ้าหมึก) ค่าส่งค่าขอใช้บริการและส่งสารนิเทศคืนให้ผู้เรียกใช้ ค่าปฏิบัติงานล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ

ค่าใช้บริการระบบออนไลน์ในประเทศไทย ที่ปรากฏในเอกสารรายชื่อฐานข้อมูลสารนิเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีดังนี้ (คณะกรรมการฝ่ายบริการสารนิเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. 2534 : 72 - 89)

ที่ . ชื่อสถาบันที่ให้บริการ	ค่าให้บริการของสถาบัน เครื่องปลายทาง (terminal)			ค่าใช้จ่ายจากผู้ขาย สารนิเทศ (DIALOG)
	ค่าสายส่ง/นาที (ตามข้อ 2)	ค่าพิมพ์/แผ่น (ตามข้อ 3)	ค่าบันทึก/จาน (ตามข้อ 3)	(ตามข้อ 1)
1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	28 บาท	-	-	ตามที่แจ้งบนจอภาพ
2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ตามอัตราจริง	1 บาท	50 บาท	ตามที่แจ้งบนจอภาพ
3 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	100 บาท/คำขอ	2 บาท	-	รวมอยู่ในค่าคำขอใช้
4 มหาวิทยาลัยมหิดล	50 บาท	-	-	ตามที่แจ้งบนจอภาพ
5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ	40 บาท	-	-	ตามที่แจ้งบนจอภาพ
6 TIAC ภาครัฐบาล	500 บาท/คำขอ	-	-	รวมอยู่ในค่าคำขอใช้
TIAC ภาคเอกชน	900 บาท/คำขอ	-	-	รวมอยู่ในค่าคำขอใช้

ตาราง 1 ค่าใช้บริการระบบออนไลน์ในประเทศไทย

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าแต่ละสถาบันที่ให้บริการเครื่องปลายทาง (terminal) ในประเทศไทย คิดอัตราค่าใช้บริการแตกต่างกันไปในส่วนของค่าสายส่งโทรคมนาคม และค่าใช้จ่ายของสถาบัน บางแห่งคิดเฉลี่ยรวมกันไปถึง 2 ส่วน บางแห่งไม่แจ้งไว้ในเอกสารรวมรายชื่อบริการข้อมูลดังกล่าวแล้ว โดยผู้ใช้จะได้รับทราบอัตราค่าบริการเมื่อไปติดต่อขอใช้ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายที่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ก็คือ ค่าใช้จ่ายจากผู้ขายสารนิเทศ ซึ่งคิดตามที่แจ้งบนจอภาพ โดยเมื่อสิ้นสุดการใช้ระบบออนไลน์ในแต่ละครั้ง ผู้ขายจะแจ้งราคาไว้ข้างท้ายทุกครั้ง

สำหรับค่าให้บริการของ TIAC หรือ Technical Information Access Center (ศูนย์บริการสารสนเทศทางเทคโนโลยี) ซึ่งเป็นศูนย์บริการสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศระบบออนไลน์ที่ดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่เทคนิคผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านนี้ นั้น จะมีราคาแพงกว่าการให้บริการของสถานศึกษา เพราะให้บริการอย่างกว้างขวาง แต่หากคิดค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในระบบออนไลน์แล้ว ค่าบริการที่เรียกเก็บจำนวนดังกล่าว ก็นับว่ายังมีราคาไม่แพงเมื่อเปรียบเทียบกับราคาค่าใช้ฐานข้อมูลบางแห่งที่ให้บริการในระบบออนไลน์ที่สูงถึงนาทีละ 5 - 15 เหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งเมื่อรวมกับค่าใช้สายส่งโทรคมนาคมระหว่างประเทศโดยใช้ดาวเทียม (IDAR) ที่คิดราคาประมาณนาทีละประมาณ 30 - 50 บาทนั้น กว้างที่จะสามารถสืบค้นและเรียกสารนิเทศที่ต้องการมาใช้ได้ ก็คงจะต้องลงทุนเป็นจำนวนเงินกว่าพันบาทขึ้นไปในแต่ละครั้ง

ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการระบบออนไลน์คุ้มค่าหรือไม่ ?

ในการใช้บริการจากห้องสมุดตามปกติที่คุ้นเคยกันในทุกวันนี้ นิสิตนักศึกษา หรือผู้วิจัยจะต้องเสียค่าบำรุงห้องสมุดของสถาบันของตนเป็นรายปี ซึ่งจะเข้าใช้ห้องสมุดมากหรือน้อยเพียงใด ก็ต้องเสียค่าบำรุงเต็มตามอัตราที่สถาบันเรียกเก็บ โดยมีอัตราแตกต่างกันไปตามระดับชั้นที่เรียน ตัวอย่างเช่น ค่าบำรุงห้องสมุดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2535 : 129) มีดังนี้

1. ปริญญาตรี	ภาคปกติ/ภาคสมทบ	ภาคเรียนละ	300 บาท
2. ปริญญาโท/เอก	ภาคปกติ	ภาคเรียนละ	500 บาท
	ภาคพิเศษ	ภาคเรียนละ	500-1,000 บาท

จากอัตราค่าบำรุงห้องสมุดดังที่ยกตัวอย่างนี้ นิสิตนักศึกษาผู้เสียเงินมักจะรู้สึกว่าการบำรุงห้องสมุดแพงมาก แต่ในความเป็นจริงจำนวนเงิน 300 - 1,000 บาทเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของห้องสมุดแล้ว นับเป็นจำนวนที่น้อยมาก เช่นเพียงราคาหนังสือที่ห้องสมุดต่าง ๆ ซื้อมาให้ผู้ใช้ได้

ยืมอ่านนั้น หากเป็นหนังสือภาษาไทยจะมีราคาโดยเฉลี่ยประมาณเล่มละ 150 บาท แต่ถ้าเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ จะมีราคาโดยเฉลี่ยถึงเล่มละ 3,000 บาท (จากการสำรวจและประเมินราคาหนังสือของงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดมหาสารคาม เมื่อปีงบประมาณ 2535) ดังนั้นเงินจำนวน 300 - 1,000 บาทดังกล่าวจึงซื้อหนังสือได้ไม่ถึง 1 เล่ม เมื่อคิดถัวเฉลี่ยเป็นหนังสือภาษาไทยและหนังสือภาษาอังกฤษคละกันไป ทั้งนี้ยังไม่คิดถึงรายจ่ายค่าวัสดุอื่น ๆ เช่นประเภทฟิล์ม สไลด์ หรือวัสดุประเภทคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะแพงกว่าหนังสือหลายสิบเท่าเมื่อเปรียบเทียบกันขึ้นต่อชิ้น นอกจากนี้การดำเนินงานห้องสมุดยังต้องสิ้นเปลืองค่าก่อสร้างอาคาร ค่าครุภัณฑ์ชั้นวางหรือตู้เก็บ และรวมไปถึงเงินเดือนค่าจ้างเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับสูงถึงผู้อำนวยการ บรรณารักษ์ นักวิชาการ และพนักงาน ลูกจ้าง ค่าบำรุงรักษา และอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายตามปกติขององค์กรทั้งหลาย เมื่อนับรวมกันแล้ว การให้บริการห้องสมุดย่อมจะต้องใช้เงินลงทุนมากมายมหาศาล เงินค่าบำรุงห้องสมุดที่นิสิตนักศึกษาจ่ายนั้น จึงเป็นเพียงส่วนน้อยนิด ดังนั้นหากผู้ใช้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อใช้บริการระบบออนไลน์ ก็นับเป็นการใช้เงินเพื่อซื้อสารสนเทศที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เมื่อผู้ใช้ตัดสินใจใช้บริการระบบออนไลน์ ผู้ใช้มักจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าบริการตามจำนวน โดยประมาณดังกล่าวมาในหัวข้อที่แล้ว หากเป็นนิสิตนักศึกษา ห้องสมุดของสถาบันนั้น ๆ จะเป็นผู้จ่ายเงินค่าบริการจำนวนมากให้ อันได้แก่ค่าติดตั้งระบบ ค่าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในระบบ ตลอดจนค่าจ้างบุคลากรจะคิดค่าใช้จ่ายจากผู้ขอใช้ก็เฉพาะจำนวนที่ระบบออนไลน์คิดในแต่ละครั้งของการใช้บริการ ค่าสายส่ง และค่าวัสดุอุปกรณ์เล็กๆน้อยๆ ดังกล่าวมาแล้วข้อที่นำสังเกตคือ สถาบันการศึกษาจะคิดค่าใช้จ่ายบริการระบบออนไลน์ต่ำกว่าหน่วยงานที่ให้บริการระบบออนไลน์โดยตรงดังเช่น TIAC มาก เพราะหน่วยราชการมีเงินงบประมาณอุดหนุนอยู่เป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม ความคุ้มค่าของการใช้บริการระบบออนไลน์ น่าจะอยู่ตรงที่ระบบออนไลน์มีข้อดีเด่น 3 ประการ คือ (ณรงค์ ป้อมบุญผา. 2533 : 438)

1. ระบบออนไลน์ไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทาง ผู้ใช้จะอยู่ห่างไกลจากฐานข้อมูลระบบออนไลน์มากเพียงใดก็ได้ เช่นผู้ใช้ที่อยู่ในประเทศไทย ก็สามารถสืบค้นและเรียกใช้สารสนเทศ ที่มีอยู่ในฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ณ รัฐแคลิฟอร์เนียได้ โดยใช้เวลาในการสืบค้นและเรียกใช้มากกว่าผู้ใช้ในสหรัฐอเมริกาสักอึดใจสั้น ๆ เนื่องจากต้องติดต่อผ่านระบบดาวเทียมจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง ซึ่งหากคิดว่าจะใช้วิธีเดินทางไปศึกษาหาความรู้เหล่านั้นโดยตรง ก็นับว่าระบบออนไลน์ คุ้มค่า

ประหยัดเวลา ประหยัดค่าเดินทาง ได้มากกว่าเป็นอันมาก

อูดิซ บรอดดี แซคส์ (Saks. 1993 : 17) กล่าวไว้อย่างสั้น ๆ แต่ก็ทำให้เห็นภาพพจน์ชัดเจนว่า "ระบบออนไลน์เปรียบเสมือนโลกทั้งโลกปรากฏอยู่ในจอเล็ก ๆ ตรงหน้าคุณนี่เอง"

2. สารนิเทศในฐานะข้อมูลระบบออนไลน์มีจำนวนมหาศาล ในประเด็นนี้อธิบายได้ว่าระบบออนไลน์แต่ละระบบ ยกตัวอย่างเช่น DIALOG ต่างก็มีฐานข้อมูลให้บริการหลายร้อยแห่ง รวมจำนวนสารนิเทศที่มีให้บริการนับได้หลายร้อยล้านชิ้นใหม่แทบทุกสาขาวิชา ซึ่งระบบห้องสมุดตามปกติไม่อาจมีสารนิเทศจำนวนมหาศาลเท่าเทียมได้เลย ระบบออนไลน์จึงเป็นแหล่งสารนิเทศขนาดมหึมาที่ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้สารนิเทศได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งจนแทบจะไร้ขอบเขตจำกัด

3. ฐานข้อมูลระบบออนไลน์จัดระบบการสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศไว้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เป็นระบบที่ รวดเร็วทันที่ทันใจ สามารถสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศที่ชี้เฉพาะเจาะจงทั้งแนวกว้างและแนวลึกเป็นอย่างดี ทั้งนี้โดยใช้ตรรกแบบบูล (Boolean logic : AND; OR; NOT) และใช้เทคนิคเฉพาะอีกหลายประการ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้ เลือกใช้ให้ตรงตามความต้องการที่ชี้เฉพาะของแต่ละคน เช่นกำหนดเรื่องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ได้มากโดยไม่จำกัดจำนวนขอบเขตของเรื่อง ในขณะที่เดียวกันก็สามารถตัดเรื่องใด ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการออก สามารถเลือกภาษาของสารนิเทศได้หลายภาษา (ภาษาไทยยังไม่มีให้บริการ) จำกัดช่วงเวลาเก่าใหม่ของสารนิเทศได้ จำกัดเขตพื้นที่ของสารนิเทศได้ว่าต้องการเรื่องนั้น ๆ ของทวีปใด ประเทศใด จำกัดชนิดของเอกสารหรือสื่อสารนิเทศได้ว่าเป็นงานวิจัย หรือเอกสารการประชุม ฯลฯ

ขอยกตัวอย่างคำค้นหนึ่งในหลายร้อยล้านคำค้นที่สามารถใช้ค้นได้ในระบบออนไลน์ คือ (ณรงค์ ป้อมบุบผา. 2530 : 155)

ss dt=research report and (reading(w)skill? ? not speaking) and
a dult education and py=1984:1986 and asia

คำค้นนี้มีความหมายดังนี้

- ss เป็นคำสั่งให้ค้นของระบบ DIALOG
- dt = research report คือต้องการสารนิเทศที่เป็น เอกสารวิจัย
- and (reading(w)skill? ? คือต้องการสารนิเทศที่มีเนื้อเรื่อง ทักษะการอ่าน ไม่ว่าจะทักษะนั้นจะมี s 1 ตัวต่อท้าย skill หรือไม่ก็ได้ และคำว่า reading กับ skill หรือ skills จะต้องอยู่

ในตำแหน่งต่อเนื่องกัน

- not speaking คือ ไม่ต้องการเรื่องการอ่านปะปนมาด้วย เพราะการอ่านและการพูดมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอยู่เสมอ แต่ในการค้นครั้งนี้ไม่ต้องการเรื่องการอ่าน
- and adult education คือ จะต้องเป็นเรื่องของการศึกษาผู้ใหญ่
- and py=1984:1986 คือ ต้องการเรื่องที่ปรากฏในปี ค.ศ. 1984 - 1986
- and asia คือ ต้องการเรื่องดังกล่าวมาข้างต้นนี้เฉพาะที่เป็นเรื่องของทวีปเอเชีย

จะเห็นว่าเทคนิคการค้นดังกล่าว จะชี้เฉพาะเจาะจงถึงเรื่องที่กำลังต้องการนั้นอย่างยิ่งและเป็นเรื่องเทคนิคเฉพาะด้าน ซึ่งผู้ใช้อาจจะรู้สึกว่าการใช้ระบบออนไลน์เป็นเรื่องยุ่งยาก แต่หากให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ค้นให้ ก็จะประสบความสำเร็จในการค้น เพียงแต่ผู้ใช้จะต้องอธิบายความต้องการของตนให้ชัดเจน กระจ่าง กระจัดรัด ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการที่สุดเมื่อยื่นเรื่องขอใช้บริการ ก่อนเริ่มใช้เครื่องปลายทาง (มีใช้บ่อย ๆ บอกสิ่งที่ต้องการทีละอย่างเมื่อเริ่มใช้เครื่องปลายทาง เพราะจะทำให้เสียเวลามากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการค้นก็จะมากตามไปด้วย) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเทคนิคการสอบถามและการสร้างคำค้น อันเป็นความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ผู้ค้นด้วยระบบออนไลน์ ซึ่งเขาได้เรียนรู้ ผึกปฏิบัติ และทำงานในระดับวิชาชีพขั้นสูงนี้อยู่แล้ว

บทสรุป

จากข้อเขียนที่นำเสนอมานี้ คงจะตอบปัญหาที่ตั้งกล่าวไว้ในความนำต้นเรื่องได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

- หาเอกสารวิชาการที่ต้องการไม่ได้ (การวิจัยครั้งนี้ ไปไม่รอดแน่ ๆ)
- หาเอกสารวิชาการได้ แต่ไม่เพียงพอ (งานวิจัยนี้คงอ่อนมาก จะไปรอดไหม ?)
- หาเอกสารเพื่อการวิจัยที่ชี้เฉพาะเจาะจงได้ไม่เพียงพอ (งานวิจัยนี้คงไม่เข้มข้นพอ)
- ต้องใช้เวลาเป็นอันมากในการค้นหาเอกสารวิชาการ (เหนื่อยจนสายตัวแทบขาด)
- น่าจะมีเอกสารที่ต้องการอยู่ในห้องสมุดแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกล (ไปไม่ถึงหรือ ?)
- เอกสารมีราคาแพงมาก (ราคาเป็นหมื่น เป็นแสน จะเอาเงินที่ไหนซื้อ ?)

การแก้ปัญหาในทำนองดังกล่าวนี้โดยใช้บริการระบบออนไลน์ในการศึกษาค้นคว้า จะต้องยอมรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการใช้บริการห้องสมุดในระบบดั้งเดิม ซึ่งยังเป็นระบบบริการที่ดำเนินต่อไปอีกนาน หากแต่ระบบออนไลน์เป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าทดลองใช้ ถ้าคิดว่าคุ้มค้ำกับค่าใช้จ่าย หรือ มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดเพื่อให้ได้เอกสารหลักฐานความรู้ความคิด หรือ ที่เรียกว่าสารนิเทศ หรือ วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (*related literature*) มาให้ได้ มิฉะนั้นการวิจัยครั้งนั้น ๆ ก็ต้องเลิกล้มกลางคัน ซึ่งหากการจ่ายเพื่อใช้บริการระบบออนไลน์ จะทำให้การศึกษาค้นคว้าหรือการทำวิจัยนั้น สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี งานวิจัยมีคุณภาพแล้ว ก็น่าจะเป็นความคุ้มค้ำมิใช่หรือ ?

พัฒนาการการกำบังตราสารของสำนักวิทยบริการ

ชลธิชา นารอง *

ในปัจจุบันนี้ การดำเนินงานของห้องสมุดได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน งานวิเคราะห์และทำรายการค้นวัสดุตีพิมพ์ สำนักวิทยบริการก็ได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานนี้เช่นกัน แต่กว่าที่จะมาถึงจุดนี้ การทำบัตรรายการของสำนักวิทยบริการได้มีวิวัฒนาการมาหลายยุค ในฐานะที่ผู้เขียนได้ทำงานนี้มานาน เห็นพัฒนาการของการจัดทำบัตรรายการมาโดยลำดับ จึงใคร่เสนอพัฒนาการการทำบัตรรายการจากระบบมือมาสู่ระบบเครื่องจักรกล แต่ก็ยังไม่เป็นที่สรุปว่าในอนาคตการทำบัตรรายการจะเป็นอย่างไร บัตรรายการจะยังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ ทั้งนี้เพราะในปีงบประมาณ 2538 สำนักวิทยบริการ ใช้งบประมาณจัดซื้อระบบงานห้องสมุด (Turnkey System) ซึ่งมี Module สำหรับการทำรายการค้นโดยเฉพาะ แต่เดิมงานวิเคราะห์และทำรายการค้นวัสดุตีพิมพ์ของสำนักวิทยบริการมีขั้นตอนการผลิตบัตรรายการและจัดทำบรรณานุกรมหนังสือใหม่ทุกเดือนคือ

1. บรรณารักษ์ส่งบัตรร่างให้พนักงานพิมพ์ตีพิมพ์ ผลิตบัตรรายการครบชุดโดยพิมพ์ที่ละบัตร
2. รวบรวมบัตรร่างที่พิมพ์แล้วทั้งหมดใน 1 เดือนมาจัดเรียงตามหมวดหมู่แล้วพิมพ์เป็นบรรณานุกรมหนังสือใหม่

ต่อมา งานวิเคราะห์และทำรายการค้นวัสดุตีพิมพ์เห็นว่าเสียเวลามากในด้านการพิมพ์ที่ละบัตร และบรรณารักษ์ต้องตรวจความถูกต้องรายการต่าง ๆ ในบัตรทุกส่วนซึ่งเป็นการเสียเวลามาก จึงได้นำบัตรร่างไปพิมพ์ลงกระดาษไข โดยบรรณารักษ์จะเลือกบัตรร่างที่มีแนวสับสนเท่ากันมาลงไข เดียวกันใน 1 ไข ลงบัตรร่าง 6 บัตร เพื่อสะดวกในการลงไขเดียว เมื่อไขเดียวเสร็จแล้วนำบัตรรายการมาติดพร้อมเจาะรู แล้วนำมาจับชุดพร้อมแนบกับบัตรร่างเพื่อส่งให้พนักงานพิมพ์ตีพิมพ์รายการเพิ่มต่าง ๆ เช่น ผู้แต่ง เพิ่มชื่อเรื่อง หัวเรื่องและเลขทะเบียน แล้วส่งกลับมาให้กับบรรณารักษ์ตรวจความถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้ก็ได้รับความสนใจจากห้องสมุดหลายแห่งที่ได้มาศึกษาดูงาน

* ชลธิชา นารอง บรรณารักษ์ หัวหน้างานวิเคราะห์และทำรายการค้นวัสดุตีพิมพ์

บรรณานุกรม

- การสื่อสารแห่งประเทศไทย. บริการติดต่อศูนย์รวบรวมข้อมูลและศูนย์ประมวลผลระหว่างประเทศ (IDAR Services). กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่งประเทศไทย, 2536.
- คณะกรรมการฝ่ายบริการสารนิเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. รายชื่อฐานข้อมูลสารนิเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะทำงานฝ่ายบริการสารนิเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, 2534.
- คณะกรรมการกลุ่มงานบริการระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. คู่มืองานบริการระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการกลุ่มงานบริการระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, 2533.
- ณรงค์ ป้อมบุปผา. "การเลือกฐานข้อมูลระบบออนไลน์," ใน เอกสารการสนทนาวิชาการพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ หน่วยที่ 1 - 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- . การสืบค้นและเรียกใช้สารนิเทศในระบบออนไลน์เชิงพาณิชย์ : Online Searching. มหาสารคาม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.
- ทักษิณา สวานานนท์. พจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : มีเดียแอสโซซิเอตเต็ด, 2527.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประมวลระเบียบการบริหารเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- วุฒิชัย รุจิระประภา. ระบบออนไลน์คอมพิวเตอร์เพื่องานบริการในระบบห้องสมุด. กรุงเทพฯ : ฝ่ายออกแบบและพัฒนาระบบงานฯ สำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง, 2527.
- DIALOG System Seminar. Palo Alto, Calif. : DIALOG Information Services, 1993.
- Li, Tze-chung. An Introduction to Online Searching. Westport, Conn. : Greenwood Prees, 1985.
- Saks, Judith Brody. "Going On-Line," The American School Board Journal. 180(6) : 17 - 23 ; June, 1993.

ต่อมา สำนักวิทยบริการพิจารณาเห็นว่าเครื่องอัดสำเนา สู้กับกระดาษบัตรรายการไม่ได้เพราะว่าบัตรรายการแข็ง ทำให้เครื่องอัดสำเนาเสียบ่อย เมื่อปี 2531 สำนักวิทยบริการได้งบประมาณจัดซื้อเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้ามา 2 เครื่อง บรรณารักษ์นำบัตรร่างให้พนักงานพิมพ์ดีดพิมพ์ครั้งละ 9 บัตร เพื่อพิมพ์ลงในกระดาษแล้วนำกลับมาให้บรรณารักษ์ตรวจความถูกต้อง แล้วส่งแก่พนักงานพิมพ์ดีดผลิตบัตรครบชุด เพื่อพิมพ์รายการเพิ่มผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่องและเลขทะเบียนสำหรับพิมพ์ลงในเครื่องไฟฟ้านั้น ตรวจรายการแต่ละรายการครั้งเดียวในกระดาษ

ต่อมาปี 2535 งานคอมพิวเตอร์ของสำนักวิทยบริการได้แบ่งเวลาให้งานวิเคราะห์และทำการรายการค้นวัสดุตีพิมพ์เพื่อนำ *Work sheet* ไปลงโปรแกรม CDS/ISIS ซึ่งช่วงแรกงานวิเคราะห์ใช้กับงานบรรณานุกรมหนังสือใหม่เพียงอย่างเดียว ต่อมาจึงได้มาจัดทำบัตรรายการด้วย เนื่องจากสามารถใช้ข้อมูลเพียงครั้งเดียวแต่ได้งาน 2 อย่างในเวลาเดียวกัน

ปัจจุบันนี้ งานวิเคราะห์และทำการรายการค้นวัสดุตีพิมพ์ของสำนักวิทยบริการ ฝ่ายหอสมุดกลางพิมพ์บัตรรายการ 2 แบบ คือ พิมพ์ลงในเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า และลงโปรแกรม CDS/ISIS เนื่องจากงานวิเคราะห์ ยังไม่ได้ *Computer* ต้องอาศัยเครื่อง *Computer* จากงานประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ของสำนักวิทยบริการ ที่กล่าวมาทั้งหมดผู้เขียนคิดว่าบัตรรายการมีประโยชน์มากสำหรับผู้ให้บริการ ถ้าไม่มีบัตรรายการผู้ใช้ก็เข้าไม่ถึงหนังสือ

โทรทัศน์กับการให้บริการข่าวสารความรู้

อารยะ เสนาคูณ *

ในปัจจุบันโทรทัศน์ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้ ความบันเทิงโดยสะดวกรวดเร็ว จนกลายเป็นเครื่องมือที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวัน เราจะพบว่าคนทุกกลุ่มทุกเพศ ทุกระดับการศึกษา ทุกอาชีพล้วนแล้วแต่สนใจการชมโทรทัศน์ทั้งสิ้น ด้วยเทคนิควิธีการทางด้าน อิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนทำให้โทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งในโลกปัจจุบัน ภาพและเสียงที่ปรากฏพร้อมกันประสานกลมกลืนกันอย่างเป็นธรรมชาติและเหมือนจริงมากที่สุด ส่งผลต่อการรับรู้อย่างชัดเจน รวดเร็ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึง ทำให้มีการนำโทรทัศน์เข้ามาใช้ในวงการศึกษาย่างกว้างขวาง ซึ่งถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งในการนำมาใช้ในการศึกษาในปัจจุบัน

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่ให้บริการความรู้แก่ชุมชนในทุกรูปแบบ การบริการข่าวสารความรู้โดยใช้โทรทัศน์ภายใต้การดูแลและให้บริการจากฝ่ายเทคโนโลยีเพื่อบริการสารสนเทศ นั้น ทำให้ผู้ใช้ได้รับความสนใจและเข้าใช้บริการเป็นพิเศษ บริการที่ฝ่ายเทคโนโลยีฯ ให้บริการด้วยสื่อโทรทัศน์มี ดังนี้

1. ชุดศึกษาเทปโทรทัศน์หรือชุดศึกษาวิดีโอและโทรทัศน์

ฝ่ายเทคโนโลยีฯ ได้จัดเตรียมชุดศึกษาเทปโทรทัศน์ไว้ให้บริการ จำนวน 5 ชุด แต่ละชุดสามารถชมได้ 1-3 คน นอกจากนี้ยังให้บริการสำหรับผู้ชมกลุ่มเล็กประมาณ 5-10 คน และกลุ่มใหญ่ประมาณ 15-50 คน อีกทั้งยังมีม้วนวิดีโอเทปจำนวนไม่ต่ำกว่า 2,100 ม้วน จำแนกเนื้อหาได้หลายประเภท เช่น สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ใช้สามารถชมอยู่ภายในสำนักวิทยบริการแล้ว ยังสามารถยืมม้วนวิดีโอเทปไปใช้ภายนอกสำนักวิทยบริการอีกด้วย บริการนี้ได้รับความนิยมอย่างมากโดยเฉพาะนิสิต นักศึกษา หลักเกณฑ์ในการขอใช้บริการสามารถติดต่อได้ที่ฝ่ายเทคโนโลยีฯ โดยตรง

นอกจากนี้ ทางฝ่ายเทคโนโลยีฯ ได้ร่วมมือกับฝ่ายพัฒนาสารสนเทศเพื่อบริการชุมชน ออกให้บริการความรู้ ข่าวสาร โดยใช้สื่อทุกระบบ ซึ่งชุดศึกษาเทปและโทรทัศน์ได้รับความนิยมจากประชาชน

* อารยะ เสนาคูณ นักวิชาการโสตทัศนศึกษา สำนักวิทยบริการ มศว มหาสารคาม

2. ข่าว สำนักหอสมุดกลาง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

เริ่มจัดทำฉบับแรกเมื่อมิถุนายน 2529 โดยลำดับฉบับเป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 อาจารย์ ประจักษ์ กือเจริญ ทำหน้าที่บรรณาธิการ

ลักษณะของวารสารเป็นแผ่นเดียว ขนาดกระดาษโรเนียวสั้น ข้อความชื่อวารสารพิมพ์ด้วย สีม่วง เนื้อหาพิมพ์โรเนียวด้วยหมึกดำ

จุดมุ่งหมายของวารสารนี้ เพื่อเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของสำนักหอสมุดกลางและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม เพราะฉะนั้นเนื้อหาจึงล้วนแต่เป็นข่าวทั้งสิ้น จุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้ไม่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร

ผู้เขียนจำได้ว่า วารสารนี้จัดทำออกมาได้เพียง 2 ฉบับ นั่นคือถึงฉบับที่ 2 ของปีที่ 1 เท่านั้น พยายามติดตามค้นหาตัววารสารฉบับดังกล่าวนี้ก็ยังตามไม่พบ

เดือนสิงหาคม 2529 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ได้รับการจัดตั้งเป็น "สำนักวิทยบริการ" ดังนั้นหัววารสารที่พิมพ์ไว้ล่วงหน้าว่า "ข่าว สำนักหอสมุดกลาง..." จึงต้องเลิกใช้ เพราะชื่อหน่วยงานได้เปลี่ยนแล้ว ชื่อวารสารควรจะเปลี่ยนให้รับกับหน่วยงานด้วย จึงเกิดวารสารชื่อที่ 3 ขึ้น คือ "ข่าวสาร สำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์"

3. ข่าวสารสำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ฉบับแรกของวารสารชื่อนี้ ระบุเลขลำดับว่า ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2530 ซึ่งเลขลำดับซ้ำกับวารสารตามชื่อในข้อที่ 2 โดยไม่ได้ตั้งใจ เข้าใจว่าคงเป็นเพราะบรรณาธิการ ไม่ทราบว่าได้ได้ออกวารสารถึงฉบับที่ 2 แล้ว

วารสารชื่อนี้โดยเจตนาของบรรณาธิการ (รศ.ณรงค์ บิ่อมบุบผา) ต้องการจัดทำโดยนับลำดับการพิมพ์เผยแพร่ต่อจาก ข่าวสำนักหอสมุดกลาง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ดังบทบรรณาธิการในวารสารฉบับดังกล่าว ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กล่าวว่า "เราเคยออกเอกสารข่าวสำนักฯ และภาควิชาฯ เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ไปเมื่อเดือนมิถุนายน 2529 จนบัดนี้ เวลาก็ได้ล่วงเลยมานาน จึงมีโอกาออกข่าวสารฯ ฉบับนี้อีกเป็นฉบับที่ 2..."^①

ลักษณะรูปเล่ม ยังคงเป็นวารสารขนาด 3 หน้ายก (ใช้กระดาษโรเนียวขนาดสั้น) จัดพิมพ์ด้วยการโรเนียว ตัวอักษรพิมพ์ด้วย Printer แบบเข็ม ปกเป็นกระดาษชนิดเดียวกับเนื้อใน บริเวณหน้า (ชื่อวารสาร) เป็นสีน้ำตาล และใช้หัวสีนี้ไปจนถึงฉบับปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2533.

ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม-มิถุนายน 2533 เป็นต้นไป มีการเปลี่ยนแปลง

3 อย่างคือ

1. มีหมายเลข ISSN โดยได้หมายเลข 0858-0669
2. ปก เป็นปกกระดาษลายผ้า ทำปกไว้ 2 แบบ(สี) คือสีเขียว กับสีส้ม
3. ระบุวัตถุประสงค์ ก่อนหน้านั้นไม่ได้มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของวารสารไว้อย่าง

เป็นลายลักษณ์อักษร วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้มีดังนี้คือ^②

3.1. เพื่อเป็นเอกสารประชาสัมพันธ์ของสำนักวิทยบริการ และภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์

3.2. เพื่อแลกเปลี่ยนวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาที่ปรากฏในวารสารประกอบด้วย ข่าว(ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสำนัก
วิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม) บทความ และสาระย่อย เช่น คติฯ:จน์ ฯลฯ
บทความมีทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ และที่ไม่เกี่ยวข้อง
โดยตรง

ผู้เขียนบทความมีทั้งบุคลากรในมหาวิทยาลัยฯ สำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณา-
รักษศาสตร์ (นิสิตระดับปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ รวมทั้งหน่วยงานอื่น)
และบุคคลนอกมหาวิทยาลัย

การเผยแพร่ แจกฟรีให้แก่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดวิทยาลัยครูและห้องสมุดสำคัญ
สำคัญบางแห่ง เช่น หอสมุดแห่งชาติ เป็นต้น

นับจนถึงปัจจุบัน(สิงหาคม 2537) วารสารฉบับนี้ พิมพ์เผยแพร่ถึงฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 1
เดือนมกราคม-มิถุนายน 2534 เป็นฉบับสุดท้ายหลังจากนั้นก็หยุดการจัดทำไประยะหนึ่งเนื่องจาก
บรรณาธิการไปศึกษาต่อ

กำหนดออก นับแต่จัดพิมพ์วารสารนี้ได้กำหนดพิมพ์เผยแพร่เป็นราย 2 เดือน^③
ตราบจนถึงฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ปรากฏข้อความในบทบรรณาธิการว่า "ดังนั้น ข่าวสารฯ ของเราจึงมี
เพียง 5 ฉบับ/ปี"^④ และในฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 5 บทความบรรณาธิการได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า
"ขอแจ้งให้ทราบอีกครั้งหนึ่งว่า ข่าวสารฯ ของเรานี้ กำหนดเผยแพร่ปีละ 5 ฉบับ"^⑤

หมายเหตุ มีอยู่ฉบับหนึ่ง มีเลขลำดับฉบับเป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 1.1 17-31 มีนาคม 2531 แต่ระบุว่าเป็นข่าวสารฯ ฉบับแทรกเผยแพร่เฉพาะภายในวิทยาเขต เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างสำนักฯ และผู้ใช้บริการทั้งหมด เมื่อตรวจสอบกับฉบับต่อ ๆ ไปปรากฏว่ามีวารสารที่มีจุดมุ่งหมายทำนองเดียวกันนี้ ออกมาภายใต้ชื่อว่า "ข่าว.....สำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม" โดยกล่าวถึงจุดมุ่งหมายว่า "เผยแพร่เฉพาะภายในวิทยาเขต ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ร่วมกันและอย่างเข้าใจกัน"

ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะถือว่า ข่าวสารสำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1.1 นั้น เป็น ข่าวสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ฉบับแรก.

อย่างไรก็ตามนี้เป็นเพียงความคิดเห็น โดยตัดสินด้วยเจตนาของการจัดทำวารสารนั้นเท่านั้น แต่ก็ไม่ควรจะคิดค้านกับหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่หัววารสาร ระบุอย่างชัดเจนว่าเป็น "ข่าวสาร" ก็ต้องเป็นวารสารชื่อนั้น

4. ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

เป็นวารสารที่จัดทำออกมาแทรกในระหว่างที่ ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ยังไม่ถึงกำหนดพิมพ์เผยแพร่ (โปรดสังเกตชื่อวารสารทั้ง 2 นี้ต่างกันตรง "ข่าว" กับ "ข่าวสาร")

เริ่มออกในชื่อนี้ ฉบับแรกคือ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2532 ความจริงก่อนหน้านี้อีมีอยู่ฉบับหนึ่งที่ออกโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกับฉบับต่อ ๆ มา ฉบับดังกล่าวนั้นใช้ชื่อว่า "ข่าวสาร สำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์" ปีที่ 2 ฉบับที่ 1.1 ดังรายละเอียดกล่าวมาแล้ว

ต่อมา เท่าที่รวบรวมตัวเล่มได้ (แต่ก็ไม่แน่ใจว่าจะครบหรือไม่ เพราะไม่มีเลขบอกลำดับฉบับ กำกับไว้) จัดทำออกมาอีก 4 ฉบับด้วยกันคือ

ฉบับ วันที่ 12 ธ.ค. 2532

ฉบับ วันที่ 26 ม.ค. 2533

ฉบับ วันที่ 10 ต.ค. 2533

ฉบับ วันที่ 22 ม.ค. 2534

รวมทั้งสิ้นภายใต้ ชื่อนี้ มี 5 ฉบับ

ลักษณะรูปเล่มเช่นเดียวกับ ข่าวสำนัก...ที่กล่าวไปแล้วต่างกันตรงที่ปกเป็นกระดาษชนิดเดียวกันกับเนื้อใน ไม่มีการพิมพ์ด้วยสีอื่นใด นอกจากสีดำ เนื้อหาก็คือข่าวล้วน ๆ แจกภายในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

5. ขาดคาสำนักข

เป็นวารสารที่มุ่งเสนอข่าวต่าง ๆ ที่บุคลากรภายในสำนัก ควรจะทราบ จัดเป็นวารสารภายในหน่วยงาน เริ่มจัดทำฉบับแรก ในเดือนมิถุนายน 2535 (ที่หัววารสารพิมพ์เป็น 2525) จัดเป็นวารสารปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มีอาจารย์มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ เป็นบรรณาธิการ

ลักษณะรูปเล่มจัดทำเป็นแบบแผ่นปลิว ใช้กระดาษโรเนียวขนาดยาว พิมพ์โดยการใช้โรเนียว ต่อมาเมื่อสำนักวิทยบริการได้รับรองนักประชาสัมพันธ์ 3 จึงได้มอบหมายให้รับผิดชอบจัดทำ "ขาดคาสำนัก" ต่อจากอาจารย์มะลิวัลย์ ขณะนี้(สิงหาคม 2537) จัดทำถึงปีที่ 3 ฉบับที่ 7 เดือนสิงหาคม 2537

6. สารนิเทศ

เป็นวารสารชื่อล่าสุด ซึ่งเป็นฉบับที่ทำนกำลังอ่านอยู่นี้ การพิมพ์ รูปเล่ม เนื้อหา การเผยแพร่ และความเกี่ยวข้องกับวารสารชื่อก่อน ๆ จะเป็นเช่นไร ยังไม่อาจจะระบุในบทความนี้ได้ (เพราะเขียนก่อนหน้าทีวารสารนี้จะพิมพ์เผยแพร่)

อย่างไรก็ตาม ความตั้งใจในตอนแรกจะให้ป็นวารสารที่สืบต่อจาก "ข่าวสารสำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์" โดยจะมีการให้เลขลำดับฉบับ ต่อเนื่องจากวารสารดังกล่าว และจะใช้เลข ISSN ชุดเดียวกันด้วย

สรุป สำนักวิทยบริการได้จัดทำวารสารภายใต้ชื่อต่าง ๆ มาทั้งสิ้น 6 ชื่อ ที่ยังคงจัดทำต่อเนื่องถึงปัจจุบันมีอยู่เพียงชื่อเดียวคือ ขาดคาสำนัก นอกนั้นก็เสื่อมสลายไปตามความผันแปรของความคิดเห็นและวิธีการทำงานแบบราชการไทย ผู้เขียนหวังจะเห็นวารสารของสำนักวิทยบริการมีอายุยืนยาวต่อเนื่องไปโดยตลอด เป็น 10 ปี 20 ปี

สาเหตุของการเสื่อมสลายดังกล่าวนั้น ถ้าผู้เขียนมีโอกาสก็จะเขียนวิเคราะห์ไว้ให้ได้อ่านกันในภายหลัง

การอ้างอิง

- ① -----, "บทบรรณาธิการ," ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์. 1(12) : 2 ; พฤษภาคม 2530.
- ② -----, "วัตถุประสงค์," ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์.
4(2) : 2 ; มีนาคม-มิถุนายน 2533.
- ③ -----, "บทบรรณาธิการ," ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์. 2(1.1) : 1 ; 17-31 มีนาคม 2531.
- ④ -----, "บทบรรณาธิการ," ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์. 3(2) : 2 ; มีนาคม-มิถุนายน 2532.
- ⑤ ณรงค์ ป้อมบุบผา(ข). "บทบรรณาธิการ," ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์. 3(5) : 2 ; พฤศจิกายน-ธันวาคม 2532.

บุญ.....เกิดตก

รุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์ *

วาสนา อนุवार **

รุ่งฤดี ภูษมศรี ***

"ไทยคม...ดาวเทียมดวงแรกของไทย"

17 ธันวาคม 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อ ดาวเทียมสื่อสารดวงแรกของไทยว่า "ไทยคม" ซึ่งมาจากคำว่า "ไทยคม (นาคม)" และมีชื่อเขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า "THAICOM" ซึ่งมาจากคำว่า THAICOM (MUNICATIONS)

"ไทยคม" ดาวเทียมสื่อสารแห่งชาติดวงแรกของรัฐบาลไทยเป็นดาวเทียมรูปทรงกระบอกผลิตโดยบริษัทฮิวจ์แอร์คราฟท์ แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (Hughes Aircraft) ซึ่งดาวเทียมรูปทรงกระบอกนี้มีชื่อรุ่นเรียกว่า ดาวเทียมรุ่น HS-376 มีขนาดกะทัดรัด มีน้ำหนักค่อนข้างเบา อายุการใช้งานประมาณ 15 ปี (ทั้งนี้เพราะดาวเทียมรุ่น HS-376 สามารถบรรจุเชื้อเพลิงสำหรับการใช้งานเต็มที่ 15 ปี ซึ่งอายุการใช้งาน 15 ปีดังกล่าวนี้มิใช่การหมดอายุของอุปกรณ์สื่อสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในตัวดาวเทียมเอง) ดังนั้นในช่วงระยะเวลาสัมปทานของโครงการฯ "ไทยคม" รวม 30 ปี จะต้องมีการส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจรยานอวกาศอย่างน้อย 2 รุ่นด้วยกัน และในการส่งดาวเทียมแต่ละรุ่นจะต้องส่งเป็นจำนวน 2 ดวง เพื่อเป็นดาวเทียมสำรองซึ่งกันและกัน และเป็นการขยายให้มีจำนวนทรานสปอนเดอร์ (TRANSPONDER) เพื่อใช้งานมากขึ้น โครงการ "ไทยคม" จะมีการยิงดาวเทียมขึ้นสู่ตำแหน่งวงโคจรรวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 4 ดวง

โครงการดาวเทียมสื่อสารแห่งชาติ "ไทยคม" เป็นโครงการของรัฐบาลไทย โดยกระทรวงคมนาคม ผู้ได้รับสัมปทานดำเนินโครงการคือ บริษัทชินวัตรคอมพิวเตอรส์แอนด์คอมมิวนิเคชันส์ โดยจัดตั้งบริษัทชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด ขึ้นดำเนินโครงการฯ โดยตรง ประโยชน์ของดาวเทียม "ไทยคม" มีดังนี้

1. เป็นชื่อเสียง เกียรติภูมิของประเทศและมีผลต่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงของชาติ

* รุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์ บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการ มศว มหาสารคาม

** วาสนา อนุवार บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการ มศว มหาสารคาม

*** รุ่งฤดี ภูษมศรี นักวิชาการศึกษา สำนักวิทยบริการ มศว มหาสารคาม

2. เป็นก้าวสำคัญที่นำประเทศไทยไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีทางอวกาศ
3. กระตุ้นให้เกิดการคิดค้นการประยุกต์ใช้งานใหม่ ๆ ตลอดจนก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งในเรื่องของดาวเทียมและการสื่อสารอื่น ๆ
4. ทำให้ประเทศไทยพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เพราะการสื่อสารของชาติจะไม่อยู่ในมือของต่างชาติอีกต่อไปสามารถให้บริการช่องสัญญาณดาวเทียมในท้องถิ่นโดยคนไทยเอง ทำให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นในการติดต่อและให้บริการและกำหนดทิศทางในการพัฒนาการสื่อสารผ่านดาวเทียมได้มากขึ้น
5. สามารถสงวนเงินตราต่างประเทศในการเข้าใช้ช่องสัญญาณดาวเทียมของต่างประเทศ และยังสามารถนำรายได้เข้าประเทศได้จากการให้ต่างประเทศเช่าช่องสัญญาณบางส่วน
6. มีช่องสัญญาณหรือทรานสพอนเดอร์สำหรับประเทศไทยมากขึ้น
7. "ไทยคม" เป็นดาวเทียมสื่อสารของประเทศไทยเองซึ่งออกแบบมาใช้งานที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยมากขึ้น เช่น มีความแรงของสัญญาณดีกว่าดาวเทียมอื่น ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารได้สะดวก และคุณภาพดีกว่า
8. พื้นที่บริการครอบคลุมเชื่อมโยงประเทศไทยเข้ากับประเทศสำคัญหลายแห่ง ทำให้การสื่อสารระหว่างประเทศสะดวกยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจต่อเนื่องตามมาด้วย
9. เป็นครั้งแรกที่จะมีการใช้ความถี่ย่าน *Ku-Band* ในประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องการแพร่ภาพสัญญาณโทรทัศน์โดยตรงสู่บ้านเรือนหรือระบบ *Direct Broadcasting* ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องในด้านนี้มากขึ้น
10. สามารถใช้เป็นระบบการสื่อสารสำรองสำหรับเครือข่ายภาคพื้นดินที่มีอยู่แล้ว

"ปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศไทย"

จากการประชุมของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 ได้อนุมัติในหลักการโดยประกาศให้ปี 2538 เป็นปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศไทย (*Thailand IT Year 1995*) เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงครองราชครบ 50 ปี ในปี 2538 นี้ และให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงาน โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน

ประโยชน์ของ KU-Band

Ku-Band สามารถใช้งานรับสัญญาณดาวเทียมขนาดเล็ก (40-80 ซม.) ทำให้สามารถติดตั้งได้สะดวกทุกครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นตึกแถว บ้านหรือแม้กระทั่งห้องชุดบนอาคารชุด เช่น อพาร์ทเมนต์ หรือคอนโดมิเนียม การติดตั้งสามารถยึดติดกับขอบหน้าต่าง รั้วระเบียงห้องหรือบนหลังคาบ้านและสามารถติดตั้งได้ด้วยตนเอง ซึ่งสะดวกกว่าระบบจานรับสัญญาณดาวเทียมในปัจจุบัน (C-Band TVRO) โอกาสในการเกิดสัญญาณรบกวนจากดาวเทียมดวงอื่นมีน้อย เพราะดาวเทียมไทยคมเป็นดาวเทียมดวงเดียวในภูมิภาคนี้ที่ใช้ความถี่ย่าน Ku-Band

ทางด่วนข้อมูล

"ทางด่วนข้อมูล" มีชื่อเรียกชัดเจนว่า NIT (National Information Infrastructure) ในภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Information Super Highway หรือจะเรียกว่า ทางด่วนสารสนเทศก็ได้ ในด้านเทคโนโลยีนั้นทางด่วนข้อมูลจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีของการสื่อสารเข้ากับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมโยงผู้ใช้ให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่าง สะดวก รวดเร็ว

คำว่า "ทางด่วนข้อมูล" นั้นเริ่มฮิตติดอันดับโลก เมื่อรองประธานาธิบดี อัล กอร์ ของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวคิดในรายงานเรียกร้องให้ค้นหา "ทิศทางใหม่สำหรับสร้างพลังเศรษฐกิจ" ทั้งรองประธานาธิบดี อัล กอร์ และประธานาธิบดี บิล คลินตัน ให้ความเห็นว่า "การเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่กำลังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกส่วนของเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา เช่น ธนาคาร บริษัทประกัน บริษัทอุตสาหกรรม และกิจการธุรกิจอื่น ๆ อีกมาก ล้วนต้องอาศัยระบบสื่อสารที่มีความเร็วสูงมาก ธุรกิจต่าง ๆ อีกมากมายจะได้ประโยชน์จากระบบนั้น ถ้าหากเป็นระบบที่เชื่อถือได้ ใฝ่ใจได้ ใช้ง่าย และราคาไม่แพง ระบบนี้จะมีประโยชน์อย่างมากต่อโรงเรียน โรงพยาบาล และองค์การสาธารณสุขอื่น ๆ แม้แต่โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลมากที่สุด ก็อาจจะเชื่อมโยงมาใช้อ่านข้อมูลที่ทันสมัยได้ โรงพยาบาลก็อาจปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้ แม้ว่าแพทย์ผู้นั้นจะอยู่ห่างไกลจากผู้ป่วย"

สื่อสารใยแสง

ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3 ปีมานี้ ได้มีการติดตั้งโครงข่ายออปติกไฟเบอร์ใต้มหาสมุทรเพื่อเชื่อมโยงระบบสื่อสารระหว่างประเทศมากมาย เชื่อว่าภายในเวลาอีก 5 ปีข้างหน้า การสื่อสารข้อมูลระหว่างประเทศจะเปลี่ยนโฉมจากดาวเทียมมาสู่ระบบออปติกไฟเบอร์ ข้อดีที่เห็นได้ชัด คือ เรื่องของ

สารส่งข้อมูลจำนวนมากที่มีความเร็วสูง เราอาจคำนวณง่าย ๆ ได้ว่า หากต้องการส่งข้อมูลบนโลกจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่งโดยใช้ดาวเทียม คลื่นวิทยุต้องเดินทางไปมาเป็นระยะทางประมาณ 71,600 กิโลเมตร หรือใช้เวลาประมาณ 0.24 วินาที (คลื่นวิทยุมีความเร็วเท่าแสง 3×10^8 เมตรต่อวินาที) หากคิดคร่าว ๆ ให้ความเวลาในการส่งข้อมูลครอบคลุมทั่วโลกใช้เวลา 4 เท่าของเวลานี้ หรือประมาณ 1 วินาที เมื่อเทียบกับระบบออปติกไฟเบอร์แล้ว ภายในเวลาเพียงวินาทีเดียวนี้ข้อมูลแสงสามารถเดินทางรอบโลกไปแล้วถึง 7 รอบครึ่ง

ในอนาคตอันใกล้ระบบการสื่อสารแบบ ISDN (Integrated Services Digital Network) จะถูกนำมาใช้ทั่วโลก เพราะเป็นระบบที่ทำให้การสื่อสารข้อมูลในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยทางโทรศัพท์ การส่งโทรสาร โทรพิมพ์ การส่งสัญญาณภาพ การส่งข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ฯลฯ สามารถใช้ร่วมกันได้ในระบบเดียวกัน และตัวกลางนำข้อมูลที่จะทำให้ระบบ ISDN มีประสิทธิภาพมากที่สุด ก็คือ "ออปติกไฟเบอร์" เมื่อถึงเวลานั้น เครื่องโทรศัพท์ที่ใช้จะกลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีหูทุกอย่างอยู่ในเครื่องเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องโทรสาร โทรพิมพ์ จอภาพแสดงข่าวสารข้อมูล หรือหน้าต่างคู่สนทนา เป็นต้น และปุ่มตัวเลขเดิมของเครื่องจะถูกเพิ่มด้วยแป้นพิมพ์ หรือคีย์บอร์ดของตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่าง ๆ สำหรับใช้พิมพ์ส่งข่าวสารได้อีกด้วย

รางวัลซีไรต์ปี 2537

การประกาศผลนักเขียนซีไรต์ ครั้งที่ 16 ประจำปี 2537 ในส่วนของนักเขียนไทย ซึ่งในปีนี้ได้กำหนดให้เป็นผลงานวรรณกรรมด้านนวนิยาย นวนิยายที่ผ่านเข้ารอบสุดท้ายในการคัดเลือกประจำปีนี้มีอยู่ด้วยกัน 5 เรื่อง ได้แก่ "ชะบน" ของ ชिरุทธ ลาวจันทิก "ปีกความฝัน" ของนิพนพาน "ผ้าทอง" ของ แก้วแก้ว "เวลา" ของชาติ กอบจิตติ และ "หมู่บ้านท่าเขิน" ของ อุดม วิเศษสาร และผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักเขียนซีไรต์ประจำปี 2537 คือ "ชาติ กอบจิตติ" จากผลงานเรื่อง "เวลา" นับเป็นนักเขียนคนแรกในอาเซียนที่ได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติถึงสองสมัย ซึ่ง ชาติ กอบจิตติ เคยได้รางวัลซีไรต์ จากผลงานเรื่อง "คำพิพากษา" เมื่อปี 2525 มาแล้วครั้งหนึ่ง

ผลงานเรื่อง "เวลา" ของชาติ กอบจิตติ เป็นนวนิยายเสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งแท้จริงแล้ว "ไม่มีอะไร" โดยเสนอภาพชีวิตของคนชราจำนวนหนึ่งที่มาใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายร่วมกันอยู่ในเรือนพยาบาลของสถานสงเคราะห์คนชรา ในบรรยากาศของความสิ้นหวัง คนชราเหล่านั้นยังมีความหวังในการรอคอยความหวังโยและความรัก โดยมี "เวลา" เป็นนายใหญ่กำหนดชีวิตอย่างไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงได้

นวนิยายเรื่องนี้ เป็นการเสนอเรื่องที่มีลักษณะวิเริ่มสร้างสรรค์ ใช้กลวิธีแปลกใหม่ประสมประสานสื่อระหว่างศิลปะภาพยนตร์ ละครและวรรณคดีได้อย่างกลมกลืน โดยเสนอผ่านสายตาและความคิดคำนึงของผู้ดูละครคนหนึ่ง ซึ่งเป็นนักสร้างภาพยนตร์ กลวิธีนี้ทำให้การดำเนินเรื่องมีความน่าสนใจ มองได้หลากหลายแง่มุม ตัวละครมีลักษณะเด่น มีสันและชีวิตชีวา สาระของเรื่องจึงมีพลังกระทบอารมณ์ผู้อ่านให้ตระหนักถึงความว่างเปล่าของชีวิตที่มนุษย์หลงยึดติดอยู่ทำให้นวนิยายเรื่อง "เวลา" มีความเหมาะสมที่จะเป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมของอาเซียนในปีนี้

